

อุปลักษณมโนทัศน์ “ใจเป็นวัตถุสิ่งของ” ในภาษาไทยเปรียบเทียบกับภาษาจีน

ชื้อฉี เหยา *

คณะภาษาและวัฒนธรรมตะวันออก, มหาวิทยาลัยภาษาและการค้าต่างประเทศกวางตุ้ง

วันที่รับบทความ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2564

วันที่แก้ไขบทความ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2564

วันที่ตอบรับบทความ 1 มีนาคม พ.ศ.2564

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบมโนทัศน์ “ใจเป็นวัตถุสิ่งของ” ในภาษาไทยและภาษาจีนเมื่อ “ใจ” ในทั้งสองภาษาใช้เป็นอุปลักษณ ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการสร้างมโนทัศน์ที่มีต่อเรื่อง “ใจ” ของผู้ใช้ภาษานั้นล้วนถือได้ว่าเป็นขั้นตอนทางปริชานในการสร้างมโนทัศน์เชิงอุปลักษณ โดยพิจารณาจากมโนทัศน์ “ใจ” ในแง่ความเข้าใจของผู้คนที่มีต่อวัตถุสิ่งของที่เป็นรูปธรรม หรือวัตถุสสารอันมีมูลค่า ทำให้มโนทัศน์ “ใจ” ถูกเข้าใจโดยอิงอาศัยอยู่บนมโนทัศน์วัตถุสสารซึ่งค่อนข้างเป็นรูปธรรมมากกว่า เพื่อสรุปรวมยอดมโนทัศน์ที่เป็นนามธรรมออกมาได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น จะเห็นได้ว่าลักษณะการใช้ภาษาที่เป็นอุปลักษณมีลักษณะเป็นสากลซึ่งดำรงอยู่ในแต่ละวัฒนธรรมภาษาที่แตกต่างกัน ระบบมโนทัศน์ของแต่ละชาติพันธุ์ที่สะท้อนจากการใช้ภาษาเชิงอุปลักษณนั้นจึงมีลักษณะร่วมกันอยู่ด้วยขณะเดียวกัน กระบวนการสร้างมโนทัศน์ “ใจ” ในภาษาไทยและภาษาจีนถึงแม้จะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันอย่างมากในแง่ที่พิจารณา “ใจ” เป็นวัตถุสิ่งของ แต่ความหมายเปรียบเทียบและลักษณะการใช้คำของแต่ละภาษากลับมีส่วนที่แตกต่างกันอยู่หลากหลายประการ อีกทั้งผลการวิจัยยังพบตัวอย่างการใช้คำที่ปรากฏเฉพาะในแต่ละภาษาเท่านั้นซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษาในแต่ละสังคมที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : อุปลักษณมโนทัศน์, มโนทัศน์ “ใจเป็นวัตถุสิ่งของ”, ภาษาศาสตร์ปริชาน, ภาษาไทยและภาษาจีน

Conceptual Metaphor “HEART IS AN OBJECT” in Thai in Comparison with Mandarin Chinese

Siqi Yao *

Faculty of Asian Languages and Cultures, Guangdong University of Foreign Studies

Received 2 February 2021

Received in revised 25 February 2021

Accepted 1 March 2021

Abstract

The purpose of this article is to study and compare the concept of “HEART IS AN OBJECT” in both Thai and Chinese language when the word “HEART” is used as a metaphor in both languages. The results indicated that the process of conceptualization of all Thai and Chinese language users on “HEART” could be considered as a cognitive procedure of metaphorical concept construction. The concept of “HEART” is regarded as one's understanding of physical objects or valuable entities. It makes “HEART” concept to be understood by relying on more concrete objects in order to summarize abstract concepts more clearly. Thus, it can be seen that conceptual metaphor in divergent languages and cultures not only exists universal characteristics. But for the conceptual system of each ethnic group reflected by the usage of metaphorical language, it also exists mutual characteristics. At the same time, conceptual formations or conceptualizations of “HEART” in Thai and Chinese share many similarities, figurative meanings and linguistic representations in each language, yet they also have many differences as a result of each country's inherent culture. In addition, it was also found that some examples that only appear in each language.

Keywords: Conceptual Metaphor, “ THE HEART IS AN OBJECT” , Cognitive linguistics, Thai Language and Chinese

บทนำ

ภาษาตามแนวคิดทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชานเป็นผลลัพธ์จากประสบการณ์ของผู้คนที่มิต่อโลกภายนอก อุปลักษณ์มีเพียงเป็นปรากฏการณ์แห่งการเกลาสำนวนที่พบได้บ่อยในหลากหลายประเภทภาษา ทว่ายังได้สะท้อนคุณลักษณะพิเศษอันสำคัญของความคิดและพัฒนาการทางความคิดของมนุษย์อีกด้วย (Lakoff & Johnson, 1980; 2003) ดังนั้น อุปลักษณ์ในฐานะเป็นเครื่องมือทางความคิดที่ทรงพลังในการรับรู้สำหรับการสร้างมโนทัศน์นามธรรมนั้นมีลักษณะการปรากฏในความถี่สูงซึ่งพบแพร่หลายทั่วไปในการใช้ภาษาไม่ว่าจะเป็นภาษาไทย ภาษาจีน หรือภาษาอื่น ๆ

สำหรับการใช้ภาษาเชิงอุปลักษณ์นั้นมักตั้งอยู่บนพื้นฐานของการรับรู้สัมผัสสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว สำหรับการรับรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่เป็นนามธรรมนั้น เลคอฟฟ์และจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980) ได้กล่าวว่า ผู้คนมักจะพิจารณาสิ่งที่ป็นนามธรรมเหล่านั้นว่าเป็นอัตลักษณ์บางอย่าง หรือเป็นวัตถุสิ่งของที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้สามารถสะดวกต่อการอ้างอิงจำแนกประเภท ประเมินปริมาณต่อสิ่งที่ป็นนามธรรมเช่นเดียวกับวัตถุที่เป็นรูปธรรม และท้ายที่สุดคือการพิจารณาอนุมานต่อสิ่งที่ป็นนามธรรมโดยใช้วิธีทางดังกล่าว ดังนั้น วิธีการทางความคิดดังกล่าวนี้เรียกว่า อุปลักษณ์เชิงภวสัมพันธ์ (ontological metaphor) ยกตัวอย่างเช่น เขามีความคิดอยู่มากมาย (He's rich in ideas) (Lakoff & Johnson, 1980, p. 49) “ความคิด” (“ideas”) เดิมทีแล้วเป็นสิ่งที่ป็นนามธรรมที่มองไม่เห็น และสัมผัสไม่ได้ แต่ในที่นี้ “ความคิด” กลับถูกพิจารณาเป็นสิ่งที่มึรูปตัวตน ทำให้สามารถวัดปริมาณได้เช่นเดียวกับวัตถุและสสารที่อยู่ในชีวิตมนุษย์ ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงอุปลักษณ์มโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่า ความคิดเป็นวัตถุสิ่งของ (IDEAS ARE OBJECTS) อย่างไรก็ดี อุปลักษณ์วัตถุสิ่งของกล่าวโดยสังเขปคือการนามมโนทัศน์ที่เป็นนามธรรมอย่างความคิด อารมณ์ความรู้สึก กิจกรรมทางจิตใจ ฯลฯ มาเปรียบเทียบกับสสารรูปธรรมที่มีตัวตน จะเห็นได้ว่า ประสบการณ์จากการรับรู้ของผู้ใช้ภาษาที่เป็นอุปลักษณ์จะถูกแปรเปลี่ยนให้กลายเป็นวัตถุรูปธรรมบางอย่าง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการทำความเข้าใจและแสดงถึงประสบการณ์อันซับซ้อนและมโนทัศน์ที่เป็นนามธรรมได้

ส่วนอุปลักษณ์เชิงภวสัมพันธ์ที่เป็นหนึ่งในกระบวนการสร้างมโนทัศน์โดยอาศัยกลไกทางปริชานที่เป็นอุปลักษณ์นั้นมีบทบาทสำคัญในการทำความเข้าใจมโนทัศน์นามธรรมอย่างความคิดความรู้สึกที่แสดงด้วยคำว่า “ใจ” เนื่องจากในกระบวนการทางปริชานของมนุษย์ อวัยวะในร่างกายถูกพิจารณาว่าเป็นสสารวัตถุที่ตัวมนุษย์เองสามารถรับรู้และสัมผัสได้โดยตรงและค่อนข้างเป็นรูปธรรม ส่วน “ใจ” นั้นในฐานะที่เป็นอวัยวะที่สำคัญของร่างกายมนุษย์ ทำให้มนุษย์มักจะได้นำมโนทัศน์ “ใจ” ที่พิจารณาเป็นมโนทัศน์รูปธรรมอันมีรูปร่างมาเพื่อถ่ายทอดสู่ความหมายนามธรรมนั้นก็ได้กลายมาเป็นหนึ่งในรูปแบบการแสดงออกทางภาษาที่โดยตรงที่สุดและสะดวกที่สุด

การศึกษาเรื่องอุปลักษณ์และมโนทัศน์เป็นส่วนประกอบสำคัญของแวดวงการศึกษาด้านภาษาศาสตร์ปริชาน สำหรับการศึกษาเรื่องอุปลักษณ์และมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับ “ใจ” นั้นก็ยิ่งได้รับความสนใจอันแพร่หลายจากนักภาษาศาสตร์อย่างมากมาย แต่งานวิจัยเกี่ยวกับอุปลักษณ์และมโนทัศน์ “ใจ” ตามแนวภาษาศาสตร์ปริชานซึ่งมีอยู่ในปัจจุบันส่วนใหญ่ได้เน้นหนักไปที่การวิเคราะห์อุปลักษณ์และนามนัย (Fang & Jiang, 2013; Huang, 2014; He, 2009; Li, 2006; Matisoff, 1986; Niemeier, 2003; Xiang, 2010; สุกัญญา รุ่งแสง, 2548) ขณะที่การวิจัยเกี่ยวกับมโนทัศน์ โดยส่วนมากแล้วมักจะดำเนินการศึกษาค้นคว้ามโนทัศน์ “ใจ” ในเชิงมหภาค (Wu, 2004; Yu, 2007; 2008; 2009; คยอง อิน ปาร์ค, 2558) อีกทั้งการศึกษาภาษาเชิงเต๋ยมีจำนวนมากกว่าการศึกษาการเปรียบเทียบข้ามภาษา (Chen & Zhang, 2010; Pérez, 2008; Wang, 2009) จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยไม่พบงานวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบมโนทัศน์ “ใจเป็นวัตถุสิ่งของ” ระหว่างภาษาไทยและภาษาจีน ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอุปลักษณ์มโนทัศน์ “ใจเป็นวัตถุสิ่งของ” ในภาษาไทยเปรียบเทียบกับภาษาจีน เพื่อช่วยให้ผู้ใช้ภาษาทั้งสองภาษาสามารถทำความเข้าใจมโนทัศน์ “ใจ” ได้อย่างรอบด้าน เข้าใจความคล้ายคลึงและแตกต่างกันของทั้งสองภาษาได้อย่างลึกซึ้ง อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

อุปลักษณ์เชิงภวสัมพันธ์ (Ontological Metaphor) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงลักษณะของอุปลักษณ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันค่อนข้างมากเมื่อเปรียบเทียบกับอุปลักษณ์ประเภทอื่น ๆ เนื่องจากมนุษย์มีการปฏิสัมพันธ์กับสรรพสิ่งหลากหลายที่อยู่รอบตัว ซึ่งนอกจากเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ได้รับประสบการณ์จากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งหนึ่งแล้ว ยังสามารถนำประสบการณ์เหล่านั้นมาใช้ในการทำความเข้าใจอีกสิ่งหนึ่งได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นประสบการณ์ทางร่างกาย ดังนั้น อุปลักษณ์เชิงภวสัมพันธ์ จึงเป็นการเปรียบเทียบแสดงลักษณะของสิ่งที่เป็นนามธรรมโดยใช้สิ่งที่ป็นรูปธรรม กล่าวคือเป็นอุปลักษณ์มโนทัศน์แบบการนำสิ่งที่มีตัวตนหรือสิ่งที่เป็นรูปธรรมมาใช้เปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นนามธรรมหรือสิ่งที่ไม่มีความชัดเจนซึ่งนิยามมองเห็นภาพได้ยาก เพื่อให้เข้าใจสิ่งที่ป็นนามธรรมนั้นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น ความคิดเป็นเครื่องจักร (THE MIND IS A MACHINE) และความคิดเป็นสิ่งที่เปราะบาง (THE MIND IS A BRITTLE OBJECT) (Lakoff & Johnson, 2003 : 27-28) จะเห็นได้ว่า การใช้อุปลักษณ์เชิงภวสัมพันธ์ มักจะอาศัยโครงสร้างประโยคแบบ “สิ่งที่เป็นนามธรรม คือ อีกสิ่งหนึ่งที่เราจับต้องสัมผัสได้” ซึ่งการใช้อุปลักษณ์เชิงภวสัมพันธ์ (Ontological Metaphor) มักปรากฏสองส่วนทั้งสิ่งที่ถูกเปรียบและสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบในเวลาเดียวกัน เช่น ความคิด (mind) เป็นสิ่งที่ถูกเปรียบที่มีลักษณะที่เป็นนามธรรม ส่วนเครื่องจักร (machine) และสิ่งที่แตกง่าย (brittle object) มีลักษณะที่เป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่มีตัวตนทำให้มนุษย์สามารถจับต้องและ

มองเห็นได้ ตัวอย่างทั้งสองนี้ต่างก็มีที่มาจากอุปลักษณ์ความคิดเป็นสิ่งมีตัวตน (THE MIND IS AN ENTITY) ซึ่งนำความคิด (MIND) ไปเปรียบกับสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรม เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงระบบโนทัศน์เกี่ยวกับประสบการณ์ทางจิตใจหลากหลายด้านของผู้ใช้ภาษาในสังคม ต่างกันตรงที่ว่า การเปรียบความคิด (MIND) เป็นสิ่งที่แตกง่าย (brittle object) แสดงความหมายค่อนข้างจำกัด และพิจารณาถึงเรื่องเกี่ยวกับความแข็งแกร่งทางด้านจิตใจ (psychological strength) เพียงเท่านั้น แต่ในกรณีที่น่าความคิด (MIND) ไปเปรียบกับเครื่องจักร (machine) จะสามารถแสดงความหมายในวงกว้างกว่าไม่ว่าจะเป็นลักษณะรูปร่าง ส่วนประกอบ และหน้าที่การทำงาน รวมทั้งเงื่อนไขสำหรับการปฏิบัติงาน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า อุปลักษณ์วัตถุสิ่งของ ซึ่งเป็นหนึ่งในอุปลักษณ์เชิงภวสัมพันธนั้น คือ การพิจารณาสิ่งที่เป็นนามธรรมให้มีลักษณะความเป็นรูปธรรมได้ สิ่งที่ต้องจำต้องไม่ได้แปรเปลี่ยนเป็นสิ่งที่จับต้องได้ ทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมได้มีคุณสมบัติที่เป็นรูปธรรม อุปลักษณ์ดังกล่าวในระบบความคิดของมนุษย์มีพื้นฐานมาจากประสบการณ์การสัมผัสกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้ ในชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคมอย่างนับครั้งไม่ถ้วน โดยแสดงการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งผ่านกระบวนการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทางที่เป็นรูปธรรมไปสู่วงความหมายปลายทางที่เป็นนามธรรม ทั้งนี้สามารถบอกให้รู้ว่าผู้ใช้ภาษาในสังคมนั้น ๆ มีระบบความคิดเป็นอย่างไร ซึ่งทำให้เราสามารถเข้าใจชีวิตและระบบโนทัศน์ของคนในสังคมนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี

ผลการวิจัย

มโนทัศน์ “ใจ” ในภาษาไทยกับ 心 /cin⁵⁵/ (ใจ) ในภาษาจีนสามารถรับรู้ได้โดยอาศัยมโนทัศน์วัตถุสิ่งของ ทั้งพิจารณาในมุมมองประสบการณ์ทางร่างกายของมนุษย์ และคุณสมบัติต่าง ๆ ของวัตถุสิ่งของ อย่างไรก็ตาม ระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาไทยและภาษาจีนต่างมีมุมมองว่า “ใจ” เป็นเหมือนวัตถุรูปธรรม ความเข้าใจต่อมโนทัศน์ “ใจ” ของผู้ใช้ภาษาทั้งสองล้วนสามารถสร้างขึ้นได้โดยอยู่บนพื้นฐานของมโนทัศน์วัตถุสิ่งของไม่ว่าจะเป็นวัตถุสสารทั่วไป หรือวัตถุที่มีคุณสมบัติความเป็นทรัพย์สินเงินทอง จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ทั้งในภาษาไทยและภาษาจีนนอกจากมีมโนทัศน์ว่าเป็นเหมือนวัตถุสิ่งของแล้ว การใช้รูปภาษา และความหมายก็ล้วนเหมือนกัน แต่ในขณะเดียวกันก็พบว่า บางตัวอย่างที่แสดงมโนทัศน์และการใช้คำเหมือนกัน แต่มีความหมายแตกต่างกัน รวมทั้งยังพบว่ามีตัวอย่างไม่น้อยที่ปรากฏเฉพาะในแต่ละภาษาด้วยเช่นกัน ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการเปรียบเทียบมโนทัศน์ “ใจเป็นวัตถุสิ่งของ” ระหว่างสองภาษาดังกล่าวเป็น 3 ประเด็น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. มโนทัศน์เหมือนกัน การใช้คำและความหมายเหมือนกัน
2. มโนทัศน์และการใช้คำที่มีส่วนประกอบเหมือนกัน แต่ความหมายต่างกัน
3. มโนทัศน์เหมือนกัน แต่มีการใช้คำที่พบเฉพาะในแต่ละภาษาเท่านั้น

1. มโนทัศน์เหมือนกัน การใช้คำและความหมายเหมือนกัน

มโนทัศน์ “ใจเป็นวัตถุสิ่งของ” สะท้อนให้เห็นถึงระบบมโนทัศน์หรือระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาไทยและภาษาจีนว่า “ใจ” เป็นเหมือนวัตถุที่เป็นรูปธรรม โดยพิจารณาจากคุณสมบัติต่าง ๆ ของวัตถุ ซึ่ง “ใจ” ไม่เพียงแต่เป็นวัตถุสารที่มีน้ำหนัก แบ่งได้เป็นหนักเบา แต่รูปร่างของวัตถุนั้นก็สามารถแบ่งได้เป็นขนาดใหญ่เล็ก นอกจากนี้ “ใจ” ยังเป็นเหมือนกับอาหาร ผู้คนสามารถลิ้มรสและแยกแยะรสชาติของ “ใจ” ที่แตกต่างกันได้ด้วยลิ้น รวมทั้งสภาพวัตถุของ “ใจ” ก็มีความแตกต่างกัน ซึ่งมีอ่อนและมีแข็ง ตลอดจน “ใจ” ยังเป็นวัตถุที่มีความแตกต่างทางสีสันทัน เป็นต้น นอกเหนือจากคุณสมบัติของวัตถุดังกล่าว “ใจ” ในฐานะวัตถุสิ่งของที่มีรูปตัวตน ในสภาวะการณูปกตสถิตอยู่กับที่ แต่หากได้รับแรงกระทบจากภายนอก จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสถานภาพที่หยุดนิ่งไปสู่ความเคลื่อนไหว มโนทัศน์ “ใจ” ยังเป็นวัตถุสิ่งของที่เปราะบาง เมื่อได้รับแรงกดดันตึงเครียดจากภายนอก สามารถเปลี่ยนรูปไปจนถึงการแตกออกเป็นเสี่ยง “ใจ” ยังจัดว่าเป็นวัตถุสารที่ไร้น้ำหนัก สามารถลอยล่องอยู่กลางอากาศได้ เพียงเพราะไม่ได้ถูกแรงโน้มถ่วงผูกพัน

นอกจากนี้ ผู้ใช้ภาษาไทยและภาษาจีนมักได้อาศัยมโนทัศน์ “ทรัพย์สินเงินทอง” ซึ่งเป็นมโนทัศน์รูปธรรมในการทำความเข้าใจมโนทัศน์ “ใจ” หรือความคิดความรู้สึกที่เป็นมโนทัศน์เชิงนามธรรม นำความเป็นทรัพย์สินเงินทองมาถ่วงโยงความสัมพันธ์ทางความหมายไปยังความคิดความรู้สึก จนทำให้ความคิดความรู้สึกที่แสดงด้วยคำว่า “ใจ” นั้นได้มีความล้ำค่าดั่งเช่นทรัพย์สินเงินทอง การที่ผู้คนได้ใช้ “ใจ” หรือความคิดความรู้สึกก็เหมือนดั่งเช่นการใช้จ่ายทรัพย์สินเงินทอง “ใจ” ถูกสร้างความเป็นมโนทัศน์ของทรัพย์สินหรือเป็นสิ่งที่มีความคุณค่า ผู้ใช้ภาษาไทยถือเอา “ใจ” เป็นวัตถุที่ล้ำค่า ด้วยเหตุนี้ “ใจ” จึงสามารถมีคุณสมบัติที่ถูกครอบครอง ถูกใช้งาน ให้คุณค่า และถูกบริโภค รวมทั้งถูกซื้อขายได้ “ใจ” ยังสามารถถูกถือถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีจำกัด ดังนั้น “ใจ” อาจถูกใช้สอยอย่างสิ้นเปลือง ถูกบริโภคใช้ ใช้อย่างไร้เหตุผล ตลอดจนถูกใช้ไปจนหมดสิ้นได้ แต่ครั้นเมื่อสูญเสียไป ก็ไม่อาจฟื้นคืนกลับมาได้อีก

ดังนั้น มโนทัศน์ “ใจเป็นวัตถุสิ่งของ” สะท้อนให้เห็นระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาไทยและภาษาจีนที่ว่า “ใจ” เป็นเหมือนวัตถุสิ่งของไม่ว่าจะเป็นวัตถุที่เป็นรูปธรรม หรือทรัพย์สินเงินทองอันมีคุณค่า โดยมีการโยงความสัมพันธ์ทางความคิดจากมโนทัศน์ต้นทางคือ [วัตถุสิ่งของ] ไปยัง [ใจ] ในมโนทัศน์ปลายทางแสดงได้ดังนี้

มโนทัศน์ต้นทาง (Source Domain)		มโนทัศน์ปลายทาง (Target Domain)
[วัตถุสิ่งของ]		[ใจ]
• คุณสมบัติของวัตถุสิ่งของ	➔	• สิ่งที่เป็นของมนุษย์
[ขนาด หรือรูปร่างของวัตถุสิ่งของ]	➔	[ลักษณะความคิด หรือความรู้สึก]
[รูปลักษณ์ภายนอกของวัตถุสิ่งของ]	➔	[ลักษณะความคิด หรือความรู้สึก]
[อาหารที่มีรสชาติ]	➔	[ความรู้สึก]
• สภาพของวัตถุสิ่งของ	➔	• สภาพของมนุษย์
[วัตถุที่ถูกกระทำได้]	➔	[การเปลี่ยนแปลงของความคิดและสภาวะอารมณ์]
[วัตถุที่เคลื่อนที่ได้]	➔	[การเปลี่ยนแปลงของความคิดและสภาวะอารมณ์]
• ทรัพย์สินเงินทอง	➔	• สิ่งที่เป็นของมนุษย์
[สิ่งของอันมีคุณค่า]	➔	[ความคิดความรู้สึกอันมีคุณค่า]
[ทรัพย์สินที่มีจำกัด]	➔	[ความคิดที่มีจำกัด หมดไปได้]

2. มโนทัศน์และการใช้คำที่มีส่วนประกอบเหมือนกัน แต่ความหมายต่างกัน

มโนทัศน์ “ใจเป็นวัตถุสิ่งของ” แสดงให้เห็นถึงการรับรู้อันเป็นความเหมือนกันของผู้ใช้ภาษาไทยและภาษาจีนที่มีต่อเรื่อง “ใจ” ว่าเป็นเหมือนวัตถุสิ่งของหรือวัตถุสสาร กล่าวคือ ทั้งในภาษาไทยและภาษาจีนล้วนมีการทำความเข้าใจมโนทัศน์ “ใจ” ในแง่มุมมโนทัศน์วัตถุสิ่งของ โดยพิจารณากิจกรรมทางความคิด และความรู้สึกที่แสดงด้วยคำว่า “ใจ” ในภาษาไทยและคำว่า 心 /*cin*⁵⁵/ (ใจ) ในภาษาจีนนั้นเป็นเหมือนวัตถุสิ่งของหรือวัตถุสสาร และมีคุณสมบัติแห่งวัตถุสสาร แต่มีความแตกต่างอยู่ในความหมายเปรียบเทียบซึ่งจะอธิบายรายละเอียดเพื่อให้เห็นความแตกต่างดังต่อไปนี้

(1) “เบาใจ” กับ “轻心 /*te'iq*⁵⁵ *cin*⁵⁵/ (เบา-ใจ)”

มโนทัศน์ “ใจเป็นวัตถุสิ่งของ” ในภาษาไทยและภาษาจีนแสดงได้จากลักษณะการใช้ภาษาที่เป็นอุปลักษณ์ “ใจ” กรณีที่คำว่า “ใจ” ในภาษาไทยและคำว่า 心 /*cin*⁵⁵/ (ใจ) ในภาษาจีนปรากฏอยู่ตำแหน่งหลังของคำคุณศัพท์ซึ่งบอกลักษณะของวัตถุที่มีน้ำหนักน้อยอย่างคำว่า “เบา” และ “轻 /*te'iq*⁵⁵/ (เบา)” เป็นคำว่า “เบาใจ” ในภาษาไทยและคำว่า 轻心 /*te'iq*⁵⁵ *cin*⁵⁵/ (เบา-ใจ) ในภาษาจีน แม้คำว่า “เบาใจ” ในภาษาไทยสามารถแปลตัวต่อตัวเป็นคำว่า 轻心 /*te'iq*⁵⁵ *cin*⁵⁵/ (เบา-ใจ) ในภาษาจีน แต่แสดงความหมายที่ต่างกัน ตัวอย่างเช่น

- (1) คนชั้นกลางใหม่ก็คงจะรู้สึกเบาใจได้บ้างว่าปลอดภัย เพราะลัทธิพิธีที่พวกเขาบูชาอยู่นั้น ปราศจากอุดมการณ์ต่อต้านรัฐ (TNC, ACSS005)

- (2) 对待粮食生产，千万不能轻心大意。(BCC, 《福建日报》)

对待粮食生产	千万不能	<u>轻心</u>	大意
duì dài liáng shí shēng chǎn	qiān wàn bù néng	qīng xīn	dà yì
tuei ⁵¹ tai ⁵¹ liang ³⁵ ʈʰan ⁵⁵ tɕʰan ²¹⁴	tɕʰian ⁵⁵ uan ⁵¹ pu ⁵¹ naŋ ³⁵	tɕʰiŋ ⁵⁵ ein ⁵⁵	tʰɿ ⁵¹ ji ⁵¹
Treat food production	can't be	light- <u>heart</u> (careless)	negligence

แปล: ในการผลิตอาหาร ห้ามเบาใจ (ประมาท) เป็นอันขาด

จากตัวอย่าง (1) คำว่า “ใจ” มีความหมายเปรียบเทียบในการอ้างถึงอารมณ์ความรู้สึก โดยพิจารณาจากข้อความแวดล้อมซึ่งคำว่า “เบา” หมายถึง ก. มีน้ำหนักน้อย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, p. 683) เมื่อ “ใจ” ใช้คู่และประสมกับคำว่า “เบา” เป็น “เบาใจ” หมายถึง ก. ไม่นึกใจ, โล่งใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, p. 683) เป็นความรู้สึกหลังจากที่สามารถเอาเรื่องราวหรือปัญหาอันหนักอึ้งที่วางไว้บนหน้าอกออกไปจากอกได้ จึงทำให้รู้สึกไม่เคร่งเครียด หายจากความกดดัน คลายจากความวิตกกังวลได้แล้ว รู้สึกสบายหรือคลายความกังวลได้ ทำให้ “ใจ” เป็นอุปลักษณ์ซึ่งมีความหมายเปรียบเทียบที่อ้างถึงความรู้สึก ขณะที่คำว่า “轻心 /tɕʰiŋ⁵⁵ ein⁵⁵/ (เบา-ใจ)” ก็เกิดจากการหลอมรวมทางความหมายของคำว่า “心 /ein⁵⁵/ (ใจ)” และ “轻 /tɕʰiŋ⁵⁵/ (เบา)” แต่คำว่า “轻心 /tɕʰiŋ⁵⁵ ein⁵⁵/ (เบา-ใจ)” ไม่ได้มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “เบาใจ” ในภาษาไทย แต่หมายถึง ประมาท; เล่นเล่; สะเพร่า; ไม่สนใจ; ไม่ค่อยให้ความสำคัญ (CASS Institute of Linguistics Dictionary, 2016, p. 302) เป็นความคิดหรือทัศนคติที่ไม่จริงจัง ไม่ให้ความสำคัญต่อคนบางคนหรือสิ่งบางสิ่ง เพราะเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้สามารถทำได้ง่าย สะดวก และไม่ต้องใช้ความพยายามมาก หรือเห็นว่าเรื่องบางอย่างไม่ได้มีความสำคัญแต่อย่างใด จึงไม่เน้นหนักกับสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ หรือไม่คุ้มค่าที่จะให้ความสนใจ ทั้งนี้ทำให้ “心 /ein⁵⁵/ (ใจ)” ในคำว่า “轻心 /tɕʰiŋ⁵⁵ ein⁵⁵/ (เบา-ใจ)” เป็นอุปลักษณ์ที่มีความหมายเชิงเปรียบเทียบที่อ้างถึงความคิด โดยมีกระบวนการถ่ายโยงความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างวงความหมายต้นทางกับวงความหมายปลายทางของภาษาทั้งสองแสดงได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

[เบา] + [ใจ]

[轻 /tɕʰiŋ⁵⁵/ (เบา)] + [心 /ein⁵⁵/ (ใจ)]

วงความหมายปลายทาง

[ความรู้สึกสบาย ไม่เคร่งเครียด]

[ความคิดประมาท เล่นเล่ สะเพร่า]

(2) “หนักใจ” กับ “重心 /tɕuŋ⁵¹ ein⁵⁵/ (หนัก-ใจ)”

มนทัศน์ “ใจเป็นวัตถุสิ่งของ” ในภาษาไทยและภาษาจีนแสดงได้จากลักษณะการใช้ภาษาที่เป็นอุปลักษณ์ “ใจ” กรณีที่คำว่า “ใจ” ในภาษาไทยและคำว่า 心 /ein⁵⁵/ (ใจ) ในภาษาจีนปรากฏอยู่ตำแหน่งหลังคำคุณศัพท์บอกลักษณะของวัตถุที่มีน้ำหนักมากอย่างคำว่า “หนัก” และ 重 /tɕuŋ⁵¹/ (หนัก) ซึ่งเป็นคำคุณศัพท์ที่ใช้บรรยายคุณสมบัติของวัตถุสิ่งของเช่นกัน เมื่อคำว่า “ใจ” และ 心 /ein⁵⁵/ (ใจ) ประสมกับคำว่า “หนัก” และ 重 /tɕuŋ⁵¹/ (หนัก) เป็น “หนักใจ” กับ “重心 /tɕuŋ⁵¹ ein⁵⁵/ (หนัก-ใจ)” ตามลำดับ โดยผู้ใช้ภาษาทั้งสองเปรียบเทียบ “ใจ” เสมือนเป็นวัตถุที่มีน้ำหนักมาก แต่แสดงความหมายที่ต่างกัน ตัวอย่างเช่น

(3) ทุกวันนี้ราษฎรไทยก็**หนักใจ**กันเหลือเกินอยู่ที่เรื่องอิทธิพลนี้เอง (TNC, ACSS093)

(4) 严防瘟疫成为我们指挥部工作的**重心**。(BCC,《人民日报》)

严防瘟疫	成为我们	指挥部工作的	重心
yán fáng wēn yì	chéng wéi wǒ men	zhǐ huī bù gōng zuò de	zhòng xīn
ian ³⁵ faŋ ³⁵ uən ⁵⁵ ji ⁵¹	tɕʰəŋ ³⁵ uei ³⁵ uo ²¹⁴ mən	tɕʰi ²¹⁴ xuei ⁵⁵ pu ⁵¹ kuŋ ⁵⁵ tsuo ⁵¹ ty	tɕuŋ⁵¹ ein⁵⁵
Prevent plague	become our	headquarters tasks	heavy-heart (main part)

แปล: การป้องกันโรคระบาดอย่างเคร่งครัดได้กลายเป็น**หนักใจ** (จุดสำคัญ) ของงานกองบัญชาการของพวกเรา

จากตัวอย่าง (3) คำว่า “ใจ” มีความหมายเปรียบเทียบในการอ้างถึงอารมณ์ความรู้สึก โดยพิจารณาจากข้อความแวดล้อมซึ่งคำว่า “หนัก” หมายถึง ว. มีน้ำหนักมาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, p. 1284) เมื่อ “ใจ” ในภาษาไทยใช้ประสมกับคำว่า “หนัก” เป็น “หนักใจ” หมายถึง วิตกลำบากใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, p. 1284) เป็นความรู้สึกเคร่งเครียด กลัดกลุ้ม รู้สึกลำบากเป็นอย่างมาก ครุ่นคิดอย่างหนักจนรู้สึกขัดข้องภายในจิตใจ ซึ่งเป็นความรู้สึกที่หนักอึ้งราวกับเรื่องที่พบเจออยู่นั้นมีน้ำหนักอันมหาศาลและกำลังวางทับไว้บนอกเรา จนทำให้รู้สึกเคร่งเครียด วิตกกังวล รุนแรงเป็นอย่างมาก ทำให้ “ใจ” เป็นอุปลักษณ์ซึ่งมีความหมายเชิงเปรียบเทียบที่อ้างถึงความรู้สึก

ขณะที่คำว่า “重心 /tɕuŋ⁵¹ ein⁵⁵/ (หนัก-ใจ)” ในตัวอย่าง (4) ไม่ได้มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “หนักใจ” ในภาษาไทย แต่หมายถึง แก่นแท้ (ของเรื่องราวต่าง ๆ; จุดสำคัญ (ของงานหรือปัญหา) CASS Institute of Linguistics Dictionary, 2016, p. 1703) ทำให้ “ใจ”

เป็นอุปลักษณ์ที่มีความหมายเชิงเปรียบเทียบที่อ้างถึงจุดสำคัญหรือความสำคัญ โดยมีกระบวนการถ่ายโยงความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างวงความหมายต้นทางกับวงความหมายปลายทางของภาษาทั้งสองแสดงได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
[หนัก] + [ใจ]	➔	[ความรู้สึกเคร่งเครียด กลัดกลุ้ม ลำบาก]
[重 /tʂuŋ ⁵¹ / (หนัก)] + [心 /cin ⁵⁵ / (ใจ)]	➔	[จุดสำคัญหรือแก่นแท้]

การถ่ายโยงความหมายข้างต้นนอกจากแสดงให้เห็นว่า “ใจ” ในภาษาไทยและภาษาจีนเป็นอุปลักษณ์ที่มีความหมายเปรียบเทียบที่อ้างถึงความรู้สึกของมนุษย์ และจุดสำคัญของเรื่องราวต่าง ๆ แล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาทั้งสองอีกด้วย โดยคำว่า “ใจ” ในภาษาไทยและคำว่า 心 /cin⁵⁵/ (ใจ) ในภาษาจีนถูกนำมาเปรียบเทียบกับวัตถุสิ่งของที่มีน้ำหนัก ซึ่งอาจเป็นมโนทัศน์ที่ได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ทางกายภาพในการรับรู้แรงโน้มถ่วงของมนุษย์ กล่าวคือ การรับรู้แรงโน้มถ่วงเป็นประสบการณ์อันสำคัญในการรับรู้ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการสัมผัส และเกี่ยวข้องโดยตรงกับการก่อรูปมโนทัศน์เชิงนามธรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยทางด้านจิตวิทยาหลายฉบับก่อนหน้านี้ (Jostmann, Lakens & Schubert, 2009; Chandler, Reinhard & Schwarz, 2012) ที่พบว่า เมื่อให้ผู้ถูกทดลองถือของที่มีน้ำหนักต่างกันไว้ในมือ มีแนวโน้มที่จะตัดสินวัตถุที่มีน้ำหนักมากกว่าว่าเป็นวัตถุที่มีมูลค่ามากกว่า หรือสำคัญมากกว่าวัตถุที่มีน้ำหนักเบา

นอกจากนี้ มโนทัศน์เชิงนามธรรมอย่างเรื่อง “ความสำคัญ” ยังสัมพันธ์กับการรับรู้แรงโน้มถ่วงของแต่ละบุคคล เมื่อผู้ถูกทดลองรู้ว่าหนังสือเล่มหนึ่งค่อนข้างมีความสำคัญ จะประเมินน้ำหนักของหนังสือเล่มนี้ไว้มากกว่า (Schneider, Rutjens, Jostmann & Lakens, 2011) โดยปกติแล้ววัตถุที่หนักจะมีอิทธิพลต่อร่างกายมนุษย์มากกว่าวัตถุที่มีน้ำหนักเบา เช่น การถูกตีด้วยวัตถุของหนักเป็นอันตรายต่อร่างกายมากกว่าการถูกตีด้วยวัตถุที่มีน้ำหนักเบา การเคลื่อนย้ายสิ่งของหนัก ๆ จะเกิดการสิ้นเปลืองพลังงานมากกว่า การจัดการสิ่งของที่หนักจะลำบากมากกว่า ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ได้เรียนรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับของที่มีน้ำหนักดังกล่าวอย่างซ้ำซากอยู่ตลอดเวลา และตระหนักว่าการจัดการกับวัตถุที่มีน้ำหนักนั้นต้องใช้ความพยายามมากขึ้น เพราะฉะนั้น มนุษย์จึงนำเอาประสบการณ์เกี่ยวกับการรับรู้น้ำหนัก กับมโนทัศน์ “ความสำคัญ” มาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน อาจเป็นเพราะมโนทัศน์ทั้งสองต่างก็ต้องใช้ความพยายามทางร่างกายและจิตใจมากขึ้น และเมื่อใช้ความพยายามทางร่างกายมากเกินไปอาจทำให้รู้สึกกลัดกลุ้ม หรือลำบากทางด้านจิตใจควบคู่ไปด้วย

(3) “ใจเล็ก” กับ “小心 /cin²¹⁴ cin⁵⁵/ (เล็ก-ใจ)”

มโนทัศน์ “ใจ” เป็นวัตถุสิ่งของในภาษาไทยและภาษาจีนแสดงได้จากลักษณะการใช้ภาษาที่เป็นอุปลักษณ์ “ใจ” กรณีที่คำว่า “ใจ” ในภาษาไทยและคำว่า 心 /cin⁵⁵/ (ใจ) ในภาษาจีน

ปรากฏร่วมกับคำคุณศัพท์แสดงลักษณะขนาดหรือรูปร่างอย่างคำว่า “เล็ก” และ 小 /eiau²¹⁴/ (เล็ก) ทั้งสองคำดังกล่าวโดยปกติใช้บรรยายขนาดของวัตถุสิ่งของที่เป็นรูปธรรม เมื่อ “ใจ” และ 心 /ein⁵⁵/ (ใจ) ปรากฏนำหน้าคำว่า “เล็ก” และ 小 /eiau²¹⁴/ (เล็ก) เป็น “ใจเล็ก” และ 小心 /eiau²¹⁴ ein⁵⁵/ (เล็ก-ใจ) ตามลำดับ โดยผู้ใช้ภาษาทั้งสองล้วนเปรียบเทียบ “ใจ” เสมือนเป็นวัตถุที่มีขนาดเล็ก แม้คำว่า “ใจเล็ก” ในภาษาไทยและคำว่า 小心 /eiau²¹⁴ ein⁵⁵/ (เล็ก-ใจ) ในภาษาจีน ประกอบด้วยหน่วยคำเหมือนกัน แต่แสดงความหมายที่ต่างกัน ตัวอย่างเช่น

(5) ผมนะโตแต่ตัวเท่านั้นแหละหมู่ **ใจเล็ก**นิดเดียว อะไรก็ไม่ว่าหรอก (TNC, PRNV026)

(6) 我需要更加谨慎和**小心**。(BCC,《鲁滨逊漂流记》)

我需要	更加	谨慎和	小心
wǒ xū yào	gèngjiā	jǐn shèn hé	xiǎo xīn
uo ²¹⁴ eu ⁵⁵ iau ⁵¹	kəŋ ⁵¹ teiA ⁵⁵	tein ²¹⁴ ʂən ⁵¹ xy ³⁵	eiau²¹⁴ ein⁵⁵
We need	more	cautiously and	small-heart (carefully)

แปล: ฉันจะต้องเพิ่ม**เล็กใจ** (ความระมัดระวัง) และรอบคอบให้มากขึ้น

จากตัวอย่าง (5) คำว่า “ใจ” มีความหมายเปรียบเทียบในการอ้างถึงอุปนิสัย โดยพิจารณาจากข้อความแวดล้อมซึ่งคำว่า “เล็ก” หมายถึง ว. มีขนาดย่อมกว่าเมื่อเทียบกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, p. 1076) เมื่อคำว่า “ใจ” และ “เล็ก” หลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวเป็น “ใจเล็ก” หมายถึง ขี้ลาดขาดความกล้า ไม่กล้าที่จะเผชิญกับสิ่งใด ๆ ไม่มีความเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น จิตใจของผู้คนที่มียู่เล็กนิดเดียว ทำให้ไม่เพียงพอที่จะนำไปแบ่งปันให้คนอื่น หรือเล็กเกินไปจนยากที่จะนำไปต่อสู้อีกหรือต่อกับสิ่งใดได้ ทำให้ “ใจ” ใน “ใจเล็ก” เป็นอุปลักษณะที่มีความหมายเชิงเปรียบเทียบที่อ้างถึงลักษณะนิสัย

ขณะที่คำว่า 小心 /eiau²¹⁴ ein⁵⁵/ (เล็ก-ใจ) ในตัวอย่าง (6) ก็เกิดจากการประสมของคำว่า “心 /ein⁵⁵/ (ใจ)” และ “小 /eiau²¹⁴/ (เล็ก)” แต่คำว่า 小心 /eiau²¹⁴ ein⁵⁵/ (เล็ก-ใจ) ไม่ได้มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “ใจเล็ก” ในภาษาไทย แต่หมายถึง ระมัดระวัง; ระแวงระวัง; เอาใจใส่ (CASS Institute of Linguistics Dictionary, 2016, p. 1444) เป็นการพินิจพิจารณา ระแวงระวังอย่างรอบคอบ ไม่ทำสิ่งใดอย่างรีบเร่ง การไตร่ตรองถึงปัญหาได้อย่างละเอียด ครบถ้วนทั่วถึง พิถีพิถันใส่ใจในรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ จะทำให้พิจารณาได้ถึงรายละเอียดปลีกย่อยทุกส่วน จนมีกล้าที่จะประมาทเลินเล่อแม้แต่น้อย เป็นการพុងสมาธิจดจ่อกับบางสิ่งบางอย่าง ใส่ใจตระหนักถึง

ทุก ๆ รายละเอียดย่อยอย่างไม่มีความคลุมเครือ ทั้งนี้จึงทำให้ “心 /ein⁵⁵/ (ใจ)” ใน “小心 /ciau²¹⁴ ein⁵⁵/ (เล็ก-ใจ)” เป็นอุปลักษณที่มีความหมายเชิงเปรียบเทียบที่อ้างถึงความคิด โดยมีกระบวนการถ่ายโยงความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างวงความหมายต้นทางกับวงความหมายปลายทางของภาษาทั้งสองแสดงได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
[ใจ] + [เล็ก]	➔	[อุปนิสัยซื่อฉลาด ขาดความกล้า]
[小 /ciau ²¹⁴ / (เล็ก)] + [心 /ein ⁵⁵ / (ใจ)]	➔	[ความคิดตระแวงระวังอย่างรอบคอบ]

(4) “ใจใหญ่” กับ “心大 /ein⁵⁵ tA⁵¹/ (ใจ-ใหญ่)”

ผู้ใช้ภาษาทั้งสองภาษามีมุมมองต่อมโนทัศน์ “ใจ” ว่าเป็นวัตถุสิ่งของที่เป็นรูปธรรม ซึ่งมนุษย์สามารถรับรู้ขนาดรูปร่างของ “ใจ” เช่นเดียวกับการวัดขนาดใหญ่น้อยของวัตถุสิ่งของเช่นกัน จากการวิเคราะห์ข้อมูลนอกจากพบว่า “ใจ” เป็นวัตถุสิ่งของที่มีขนาดเล็กดังที่กล่าวไว้ในตัวอย่างข้างต้น “ใจ” ยังเป็นไปได้ว่าเป็นวัตถุที่มีรูปร่างขนาดใหญ่อย่างคำว่า “ใจใหญ่” ในภาษาไทย และคำว่า 心大 /ein⁵⁵ tA⁵¹/ (ใจ-ใหญ่) ในภาษาจีน ตัวอย่างเช่น

-
- (7) คนที่เกิดปีมังกรนั้น ถ้าเกิดกลางคืน วาสนาจะดี โดยเฉพาะเวลาหัว คือจะตั้งตัวได้จากทุนทรัพย์ไม่มาก ด้วยความใจใหญ่ ใจกล้า กล้าได้กล้าเสีย (TNC, NWCOL054)
-

จากตัวอย่าง (7) คำว่า “ใจ” มีความหมายเปรียบเทียบในการอ้างถึงอุปนิสัย โดยพิจารณาจากข้อความแวดล้อมซึ่งคำว่า “ใหญ่” หมายถึง ว. โต (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, p. 1358) เมื่อคำว่า “ใจ” ปรากฏร่วมกับคำว่า “ใหญ่” เป็น “ใจใหญ่” หมายถึง มีความคิดโอ้อวด อาริจนติดเป็นนิสัย มีความเอื้อเฟื้อเกินฐานะ เมื่อ “ใจ” ที่มีนั้นมีขนาดใหญ่โตโอฬารเกินกว่าจะประมาณจึงสามารถที่จะคิดเห็นแก่คนอื่นได้อีกมาก มากพอที่จะแบ่งปัน พร้อมให้อภัยและมอบความเมตตากรุณาให้แก่ทุกคนเมื่อเทียบกับ “ใจ” ที่มีขนาดเล็ก ทำให้ “ใจ” ใน “ใจใหญ่” เป็นอุปลักษณที่มีความหมายเชิงเปรียบเทียบที่อ้างถึงลักษณะนิสัย โดยมีกระบวนการถ่ายโยงความสัมพันธ์ทางความหมายจากคุณสมบัติของ “ใจ” และ “ใหญ่” ในวงความหมายต้นทางไปยังคุณสมบัติของ “อุปนิสัยโอ้อวดอารี” ในวงความหมายปลายทาง ซึ่งสามารถแสดงได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
[ใจ] + [ใหญ่]	➔	[อุปนิสัยโอ้อวดอารี]

สำหรับคำว่า 心大 /cin⁵⁵ tɕ⁵¹/ (ใจ-ใหญ่) แม้จะสามารถแปลคำต่อคำเป็นคำว่า “ใจใหญ่” ในภาษาไทย แต่ความหมายกลับมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง จากการศึกษาพบว่า คำว่า 心大 /cin⁵⁵ tɕ⁵¹/ (ใจ-ใหญ่) มีสามความหมายตามบริบทที่ต่างกัน โดยแสดงตัวอย่างพร้อมการอธิบายรายละเอียด ดังนี้

(8) 我可够心大的了，腿疼还不忘记玩。(BCC,《微博》)

我可够	<u>心大</u> 的了	腿疼	还不忘记玩
wǒ kě gòu	<u>xīn</u> dà de le	tuǐ téng	hái bù wàng jì wán
uo ²¹⁴ kʰy ²¹⁴ kou ⁵¹	<u>cin⁵⁵</u> tɕ ⁵¹ ty ly	tʰei ²¹⁴ tʰəŋ ³⁵	xai ³⁵ pu ⁵¹ uan ⁵¹ ei ⁵¹ uan ³⁵
I can be	<u>heart-big</u> (brainless)	leg pain	don't forget to play

แปล: ฉันนี่ใจใหญ่ (ไม่มีสมอง) จริง ๆ เลย เจ็บขาแล้วยังไม่ลืมที่จะเล่นอีก

(9) 他的心很大，所以他设计的产品就能风行全球。(BCC,《微博》)

他的 <u>心</u>	很大	所以	他设计的
tā de <u>xīn</u>	hěn dà	suǒ yǐ	tā shè jì de
tʰɕ ⁵⁵ ty <u>cin⁵⁵</u>	xən ²¹⁴ tɕ ⁵¹	suo ³⁵ ji ²¹⁴	tʰɕ ⁵⁵ ʂɔ ⁵¹ tei ⁵¹ ty
His <u>heart</u>	is very big	therefore	he designed
产品	就能	风行	全球
chán pǐn	jiù néng	fēng xíng	quán qiú
tɕʰan ³⁵ pʰin ²¹⁴	teiɔ ⁵¹ nəŋ ³⁵	fəŋ ⁵⁵ eiŋ ³⁵	teʰuan ³⁵ teʰiəu ³⁵
the products	would	be popular	all over the world

แปล: ใจของเขาใหญ่ (อุตสาหกรรมการ์ของเขากว้างไกล) มาก ดังนั้นผลิตภัณฑ์ที่เขาออกแบบจึงเป็นที่นิยมไปทั่วโลก

(10) 石玉山心太大了，想一口吃个胖子。(BCC,《人民日报》)

石玉山	<u>心</u> 太大了	想	一口吃个胖子
shí yù shān	<u>xīn</u> tài dà le	xiǎng	yì kǒu chī gè pàng zi
ʂɿ ³⁵ jy ⁵¹ ʂan ⁵⁵	<u>cin⁵⁵</u> tʰai ⁵¹ tʰɿ ⁵¹ ly	ciaŋ ²¹⁴	ji ⁵¹ kʰou ²¹⁴ tɕʰ ⁵⁵ ky ⁵¹ pʰaŋ ⁵¹ tɕʰɿ
Shi Yushan	<u>heart</u> is too big	want to	eat fat in one bite

แปล: สืออยู่ซานใจใหญ่มากเหลือเกิน (ช่างโลภมากเหลือเกิน) คิดจะกินอ้วนในคำเดียว

สำหรับความหมายประการแรก จากตัวอย่าง (8) คำว่า 心 /cin⁵⁵/ (ใจ) เป็นอุปลักษณ์ที่มีความหมายเปรียบเทียบในการอ้างถึงความคิด หากพิจารณาจากข้อความแวดล้อมซึ่งปรากฏร่วมกับคำว่า 大 /tʰɿ⁵¹/ (ใหญ่) หมายถึง ใหญ่; โต (CASS Institute of Linguistics Dictionary, 2016, p. 238) คำว่า 心大 /cin⁵⁵ tʰɿ⁵¹/ (ใจ-ใหญ่) ในบริบทนี้หมายถึง มิได้ใช้สมองในการคิดกุศโลบาย อาจเป็นเพราะจิตใจที่กว้างใหญ่ปลอดโปร่ง ไร้ซึ่งสิ่งรบกวน อธิบายความถึงนิสัยของบุคคลผู้ที่ไม่ได้มุ่งมาดหรือใช้สมองตระหนักคิด มิได้ขุ่นเคือง ไม่ยี่หระแม้แต่น้อย ทุกเรื่องราวมิได้นำมาใส่ใจ แม้แต่เรื่องที่ควรจะต้องกังวลเป็นห่วง ก็ปล่อยไปตามสบายให้จิตใจลอยละล่อง เรื่องที่ควรจะใส่ใจก็กลับมิใส่ใจ ถูกเพิกเฉยไปเสีย ทำให้ 心 /cin⁵⁵/ (ใจ) ในบริบทเป็นอุปลักษณ์ที่มีความหมายเปรียบเทียบที่อ้างถึงความคิด

ความหมายประการที่สองของคำว่า 心 /cin⁵⁵/ (ใจ) ในตัวอย่าง (9) มีความหมายเปรียบเทียบในการอ้างถึงอุดมการณ์ แต่คำว่า 心大 /cin⁵⁵ tʰɿ⁵¹/ (ใจ-ใหญ่) ในบริบทนี้ หมายถึง อุดมการณ์อันกว้างไกล หรือความปรารถนาอยากที่สามารถบรรลุเป็นจริงได้ โดยเปรียบ “ใจ” หรืออุดมการณ์เป็นเหมือนวัตถุนาถมหิมา เมื่อความสามารถที่แท้จริงของตนมากพอที่จะสนับสนุน “ใจ” หรืออุดมการณ์อันใหญ่หลวง ส่งผลให้อุดมการณ์เหล่านี้สามารถบรรลุเป็นจริงได้ แต่ในขณะเดียวกันก็อาจทำให้เกิดความหยิ่งผยองและอวดดีได้ง่าย ดังนั้น 心 /cin⁵⁵/ (ใจ) ในบริบทนี้เป็นอุปลักษณ์ที่มีความหมายเปรียบเทียบที่อ้างถึงอุดมการณ์

ความหมายประการที่สามของคำว่า 心 /cin⁵⁵/ (ใจ) มีความหมายเปรียบเทียบในการอ้างถึงความสามารถ โดยคำว่า 心大 /cin⁵⁵ tʰɿ⁵¹/ (ใจ-ใหญ่) ในตัวอย่างประโยค (10) หมายความว่า ความปรารถนาต้องการที่ไม่อาจยับยั้ง เมื่อความปรารถนาต้องการมีมากจนมิอาจเต็มเต็ม หรือเป้าหมายสูงเกินไป คาดหวังมากเกินไป แต่ขาดศักยภาพในการทำเป้าหมายให้บรรลุผลได้ การไล่ตามเป้าหมายอย่างดัดจริตจากความเป็นจริง เพราะเป้าหมายเหล่านี้อยู่สูง ไกล และใหญ่เกินไป ซึ่งมิอาจบรรลุได้ ณ ปัจจุบันนี้ จนทำให้คิดฝันมากเกินไป และไม่สามารถดำเนินการอย่างเป็นจริงจัง

ทำให้ 心 /cin⁵⁵/ (ใจ) ในบริบทนี้เป็นอุปลักษณ์ที่มีความหมายเปรียบเทียบที่อ้างถึงความปรารถนา ทั้งนี้มีกระบวนการถ่ายโยงความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างวงความหมายต้นทางกับวงความหมายปลายทางแสดงได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
[心 /cin ⁵⁵ / (ใจ) + [大 /tA ⁵¹ / (ใหญ่)]	➔	[ความคิดประมาณ เลินเล่อ สะเพว]
[心 /cin ⁵⁵ / (ใจ) + [大 /tA ⁵¹ / (ใหญ่)]	➔	[อุดมการณ์อันกว้างไกล]
[心 /cin ⁵⁵ / (ใจ) + [大 /tA ⁵¹ / (ใหญ่)]	➔	[ความปรารถนาต้องการมากเกินไป]

ลักษณะการถ่ายโยงความหมายข้างต้นนอกจากจะแสดงให้เห็นว่า “ใจ” ในภาษาไทย และภาษาจีนเป็นอุปลักษณ์ที่มีความหมายเปรียบเทียบที่อ้างถึงความคิด อุดมการณ์ ความปรารถนา และอุปนิสัยของมนุษย์แล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาทั้งสองอีกด้วย โดยคำว่า “ใจ” ในภาษาไทยและคำว่า 心 /cin⁵⁵/ (ใจ) ในภาษาจีนถูกนำมาเปรียบเทียบกับวัตถุสิ่งของที่มีขนาดรูปร่างใหญ่เล็ก มโนทัศน์นามธรรมกับมโนทัศน์ขนาดของ “ใจ” ที่เป็นมโนทัศน์รูปธรรมนั้นมีความสัมพันธ์แบบอุปลักษณ์ โดยพิจารณาจากมโนทัศน์วัตถุในแง่ขนาดเป็นมโนทัศน์ที่พบได้บ่อยชนิดหนึ่งในการดำรงชีวิตประจำวัน มโนทัศน์นามธรรมจำนวนมากสามารถทำความเข้าใจโดยผ่านขนาดของวัตถุที่เป็นมโนทัศน์รูปธรรม ซึ่งลีออนส์ (Lyons, 1977) ได้ชี้ให้เห็นว่ามนุษย์มักจะได้รับอิทธิพลจากโครงสร้างร่างกายของตนเองและวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวในกระบวนการรับรู้และเข้าใจโลก โดยทั่วไปการที่วัตถุมีขนาด “ใหญ่” จะเชื่อมโยงกับคุณสมบัติต่าง ๆ ในเชิงบวก ขณะที่มโนทัศน์วัตถุที่มีขนาด “เล็ก” จะเชื่อมโยงกับคุณสมบัติต่าง ๆ ในเชิงลบ ตัวอย่างเช่น มนุษย์ตระหนักตั้งแต่เด็กปฐมวัยว่าผู้ปกครองที่อาวโส มีรูปร่างใหญ่กว่าจะดูแลพวกเขาเป็นอย่างดี และให้ประสบการณ์ที่ดีแก่พวกเขาเสมอ แต่สำหรับเด็กที่เล็กกว่าพวกเขากลับจำเป็นต้องทำตัวอ่อนน้อมถ่อมตนมากขึ้น การเชื่อมโยงดังกล่าวจะสะสมเพิ่มพูนขึ้นตามประสบการณ์ จนกลายเป็นการเชื่อมโยงอัตโนมัติในระบบความคิดของมนุษย์ อีกทั้งยังจะกลายเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำความเข้าใจมโนทัศน์นามธรรม และส่งผลให้เกิดการเชื่อมโยงความสัมพันธ์แบบอุปลักษณ์ระหว่างมโนทัศน์เรื่องขนาดของวัตถุกับมโนทัศน์นามธรรมต่าง ๆ อีกด้วย

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ทั้งในภาษาไทยและภาษาจีนล้วนมีปรากฏการณ์ทางภาษาที่ใช้เป็นอุปลักษณ์ของ “ใจ” ที่เหมือนกัน และผู้ใช้ภาษาทั้งสองต่างก็ได้อาศัยมโนทัศน์ขนาดใหญ่น้อยของวัตถุซึ่งเป็นมโนทัศน์ต้นทางในการทำความเข้าใจมโนทัศน์ปลายทางอื่น ๆ ที่เป็นนามธรรม แต่ความหมายเปรียบเทียบของ “ใจ” ที่เกิดจากการพิจารณากระบวนการถ่ายโยงความสัมพันธ์ทางความหมายนั้น กลับมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากความแตกต่างของประสบการณ์ในการดำรงชีวิตและวัฒนธรรมประจำชาติระหว่างผู้ใช้ภาษาทั้งสอง

(5) “เปลืองใจ” กับ “费心 /fei⁵¹ cin⁵⁵/ (เปลือง-ใจ)”

มนัทัศน์ “ใจ” และมนัทัศน์ 心 /cin⁵⁵/ (ใจ) ยังพบมีการทำความเข้าใจเรื่อง “ใจ” ในภาษาไทยและ 心 /cin⁵⁵/ (ใจ) ในภาษาจีนเป็นวัตถุที่มีคุณค่า หรือเป็นทรัพย์สินเงินทอง เมื่อคำว่า “ใจ” ในภาษาไทยและคำว่า 心 /cin⁵⁵/ (ใจ) ในภาษาจีนปรากฏอยู่ตำแหน่งหลังของคำกริยาบอกสภาพอย่างคำว่า “เปลือง” และ 费 /fei⁵¹/ (เปลือง) เป็น “เปลืองใจ” และ 费心 /fei⁵¹ cin⁵⁵/ (เปลือง-ใจ) ตามลำดับ ผู้ใช้ภาษาทั้งสองล้วนเปรียบ “ใจ” เสมือนเป็นวัตถุที่มีคุณค่า หรือเป็นทรัพย์สินเงินทองที่ใช้เงินจนหมดสิ้นไปตามที่ควร ถึงแม้คำว่า “เปลืองใจ” ในภาษาไทยสามารถแปลคำต่อคำเป็นคำว่า 费心 /fei⁵¹ cin⁵⁵/ (เปลือง-ใจ) ในภาษาจีน แต่แสดงความหมายที่ต่างกัน ตัวอย่างเช่น

- (11) เรื่องที่จะมีคำตอบแทนหรือค่าชัวโมงอย่างพวกครูในเมืองเราไม่เคยคิดให้เปลืองใจ ขึ้นทำอะไรโดยมุ่งหวังแต่เงินตอบแทนก็ไม่ใช่ครูจริงไหมขอรับ (TNC, PRSH020)

- (12) 父亲的事还要麻烦先生多多费心，请千万不要抛下他不管。(BCC,《生为女人》)

父亲的事	还要	要麻烦先生	多多	<u>费心</u>
fù qīn de shì	hái yào	má fan xiān shēng	duō duō	<u>fèi xīn</u>
fu ⁵¹ tɕʰin ⁵⁵ tɕʰɿ ⁵¹	xai ³⁵ iau ⁵¹	mA ³⁵ fan ³⁵ eiæn ⁵⁵ ɕʰɿŋ ⁵⁵	tuə ⁵⁵ tuə ⁵⁵	fei ⁵¹ <u>cin</u> ⁵⁵
Father's business	still	trouble Mr.	take a lot of	<u>waste-heart</u> (care)
请千万	不要	抛下	他	不管
qǐng qiān wàn	bú yào	pāo xià	tā	bù guǎn
tɕʰiŋ ²¹⁴ tɕʰiæn ⁵⁵ uan ⁵¹	pu ³⁵ iau ⁵¹	pʰau ⁵⁵ eiA ⁵¹	tʰA ⁵⁵	pu ⁵¹ kuan ²¹⁴
Please	don't	leave	him	alone

แปล: เรื่องของคุณพ่อคงต้องลำบากอาจารย์สิ้นเปลืองใจ (ใส่ใจให้มาก) กรุณาอย่าได้ทิ้งเขาไว้

จากตัวอย่าง (11) คำว่า “ใจ” มีความหมายเปรียบเทียบในการอ้างถึงอารมณ์ความรู้สึก โดยพิจารณาจากข้อความแวดล้อมซึ่งคำว่า “เปลือง” หมายถึง ว. ลักษณะที่หมดไปสิ้นไปเกินควร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, p. 757) เมื่อคำว่า “ใจ” และ “เปลือง” หลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวเป็น “เปลืองใจ” หมายถึง ก. เสียกำลังใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, p. 757) หรือเปลืองอารมณ์ความรู้สึก การทุ่มเท “ใจ” หรืออารมณ์ความรู้สึกไปอย่างมากมายแต่กลับเปล่าประโยชน์ และ

ผลลัพธ์กลับไม่เป็นอย่างที่คาดหวัง เหมือนใช้ใจไปอย่างฟุ่มเฟือย ทำให้ “ใจ” ใน “เปลืองใจ” เป็นอุปสรรคที่มีความหมายเชิงเปรียบเทียบที่อ้างถึงความรู้สึก

ขณะที่คำว่า 费心 /fei⁵¹ ein⁵⁵/ (เปลือง-ใจ) ในตัวอย่าง (12) ไม่ได้มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “เปลืองใจ” ในภาษาไทย แต่หมายถึง คิดหนัก; สิ้นเปลืองสมอง (CASS Institute of Linguistics Dictionary, 2016, p. 380) เป็นการใช้ “ใจ” หรือใช้ความคิดอย่างสิ้นเปลือง ยามเมื่อผู้คนประสบกับปัญหาที่ยุ่งยากซับซ้อน จำต้องทำทุกวิถีทาง ทุ่มเทใช้พลังความคิดและแรงจิตในการไตร่ตรอง เพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างราบรื่น พร้อมกันนั่นเองที่ปัญหาได้รับการแก้ไข ดวงจิตและความคิดก็เปรียบดั่งกับเงินทองที่ถูกใช้จ่าย บริโภค และพร่องสูญไปด้วย ทั้งนี้จึงทำให้ “心 /ein⁵⁵/ (ใจ)” ใน “费心 /fei⁵¹ ein⁵⁵/ (เปลือง-ใจ)” เป็นอุปสรรคที่มีความหมายเชิงเปรียบเทียบที่อ้างถึงความคิด โดยมีกระบวนการถ่ายโยงความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างวงความหมายต้นทางกับวงความหมายปลายทางของภาษาทั้งสองแสดงได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
[เปลือง] + [ใจ]	➔	[เปลืองอารมณ์ความรู้สึกไปอย่างฟุ่มเฟือย]
[费 /fei ⁵¹ / (เปลือง)] + [心 /ein ⁵⁵ / (ใจ)]	➔	[การทุ่มเทใช้พลังความคิดอย่างมาก]

3. มโนทัศน์เหมือนกัน แต่มีการใช้คำที่พบเฉพาะในแต่ละภาษาเท่านั้น

ถึงแม้มโนทัศน์ “ใจ” ในภาษาไทยและมโนทัศน์ 心 /ein⁵⁵/ (ใจ) ในภาษาจีนมีความสอดคล้องกัน ซึ่งล้วนสามารถทำความเข้าใจได้ในฐานมโนทัศน์วัตถุสิ่งของ แต่ในขณะเดียวกันผู้วิจัยยังพบว่า การใช้คำในแต่ละภาษายังมีความแตกต่างหรือมีเอกลักษณ์อยู่ในปรากฏการณ์ทางภาษา ดังนั้น การทำความเข้าใจความแตกต่างดังกล่าวจึงถือเป็นประเด็นที่สำคัญอย่างยิ่ง เพื่อนำไปสู่การทำความเข้าใจระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาในแต่ละสังคม โดยแสดงตัวอย่างการใช้คำที่พบเฉพาะในแต่ละภาษา ดังต่อไปนี้

(1) “ใจพอง” กับ “ใจแฟบ”

คำว่า “ใจพอง” กับ “ใจแฟบ” เป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่พบเฉพาะในภาษาไทยเท่านั้น โดยคำว่า “ใจ” ในทั้งสองคำดังกล่าวเปรียบได้กับวัตถุสิ่งของที่สามารถพองโต และยุบลงไปได้ ตัวอย่างเช่น

-
- (13) รัชนี้กลับบ้านบ่ายวันนั้นด้วยใจที่พองโตด้วยความรู้สึกตื่นเต้นในการทำงาน (TNC, PRNV04)
- (14) บรรดาเหตุผลที่เคยทำให้หัวใจฉันพองโต ก่อนจะค่อยๆ แฟบลง เพราะในไม่ช้า พวกเขาจะค้นพบความจริงที่ว่า ฉันไม่ได้เพอร์เฟกต์ (TNC, PRNV080)
-

จากตัวอย่าง (13) คำว่า “พอง” หมายถึง อาการที่โป่งหรือพองขึ้นมาเพราะมีอากาศหรือน้ำเป็นต้นอยู่ภายใน หรือการขยายตัวให้โตขึ้น ซึ่งมีความหมายตรงกันข้ามกับคำว่า “แฟบ” ในตัวอย่าง (14) ที่หมายถึง อาการของสิ่งที่ตามปกติควรจะโป่งหรือพอง แต่ได้ยุบหรือแบนลงไป ทั้งสองคำดังกล่าวเป็นคำที่ใช้สำหรับวัตถุสิ่งของหรือสิ่งที่มีตัวตนอยู่จริง เมื่อคำว่า “ใจ” ปรากฏร่วมกับคำว่า “พอง” เป็น “ใจพอง” จะแสดงความหมายตรงกันข้ามกับคำว่า “ใจแฟบ” ส่วน “ใจพอง” หมายถึง อารมณ์ความรู้สึกปีติยินดีหรือปลื้มใจ รู้สึกเบิกบาน อารมณ์ดี มีความสุขเรีงร่า ในขณะที่ “ใจแฟบ” หมายถึง ความรู้สึกท้อแท้ หดหู่ หมัดกำลังใจ โศกเศร้าไม่มีความสุข ทั้งนี้แสดงให้เห็นถึงผู้ใช้ภาษาไทยมีมโนทัศน์ว่า เมื่อได้พบกับเหตุการณ์ที่ภายในใจอาจกำลังต้องการหรือเป็นสิ่งที่ทำให้จิตใจนั้นรู้สึกดี ส่งผลดีต่อสภาพจิตใจและอารมณ์เป็นอย่างมาก โดยสิ่งเหล่านี้ อาจเปรียบได้กับอากาศที่บริสุทธิ์ที่กำลังถูกสูดเข้าไปใน “ใจ” จนทำให้ “ใจ” พองและโตขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยความยินดีอย่างไม่สิ้นสุด ขณะที่เมื่อพบกับเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจ กลับทำให้สภาพจิตใจหรืออารมณ์ความรู้สึกนั้นเป็นไปในทางไม่ดี “ใจแฟบ” จึงเป็นความรู้สึกที่ตรงกันข้ามกับใจพองโต ซึ่งเมื่อพบกับเหตุการณ์ไม่ดีเหล่านี้ก็รู้สึกท้อแท้กับว่า “ใจ” ที่เปี่ยมไปด้วยอากาศบริสุทธิ์นั้นกำลังถูกปล่อยอากาศออกอย่างช้า ๆ “ใจ” จึงค่อย ๆ แฟบหรือเหี่ยวลง โดยมีกระบวนการถ่ายโยงความสัมพันธ์ทางความหมายจากวงความหมายต้นทางไปยังวงความหมายปลายทางแสดงได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

[ใจ] + [พอง]

[ใจ] + [แฟบ]

วงความหมายปลายทาง

[ความรู้สึกอันปีติยินดี มีความสุขเรีงร่า]

[ความรู้สึกท้อแท้ หดหู่ โศกเศร้าไม่มีความสุข]

(2) “น้อยใจ” ในภาษาไทยกับ “多心 /tu⁵⁵ cin⁵⁵/ (มาก-ใจ)” ในภาษาจีน

อุปลักษณะมโนทัศน์ “ใจเป็นวัตถุสิ่งของ” ในกระบวนการสร้างมโนทัศน์ “ใจ” ในทั้งสองภาษาโดยพิจารณา “ใจ” เสมือนเป็นวัตถุรูปธรรมที่สามารถวัดปริมาณได้ก็ยิ่งพบปรากฏการณ์ทางภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ในแต่ละภาษาเท่านั้นตัวอย่างเช่น

(15) เดี่ยวหญิงไทยเราจะน้อยใจพาลตำหนิหาว่าไม่นิยมไทยเสียอีก (TNC, ACHM041)

(16) 这孩子倒没有什么不好的事，你是多心了。(BCC, 《北雁南飞》)

这孩子	到没有	什么
zhè hái zi	dào méi yǒu	shén me
tɕy ⁵¹ xai ³⁵ tɕɿ	tau ⁵¹ mei ³⁵ iou ²¹⁴	ʂən ³⁵ mə
This kid	has not	any

不好的事	你是	<u>多心</u> 了
bù hǎo de shì	nǐ shì	duō <u>xīn</u> le
pu ⁵¹ xau ²¹⁴ tɕy ⁵¹	ni ²¹⁴ ʂɿ ⁵¹	tuō ⁵⁵ <u>ɕin</u> ⁵⁵ lɿ
bad things	you are	more-heart (overthinking)

แปล: เด็กคนนี้ก็ไม่ได้มีเรื่องไม่ดีอะไร คุณมากใจ (คิดมาก) ไปแล้ว

จากตัวอย่าง (15) คำว่า “น้อย” หมายถึง ว. ตรงข้ามกับ มาก, ไม่มาก, ตรงข้ามกับ ใหญ่, ไม่ใหญ่; ว. โดยปริยายหมายถึงลักษณะที่ด้อยความสำคัญหรือเป็นรอง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, p. 612) เป็นคำคุณศัพท์แสดงปริมาณน้อย โดยทั่วไปแล้วใช้ในการพรรณนาจำนวนหรือปริมาณของวัตถุ เมื่อคำว่า “ใจ” ปรากฏตามหลังกับคำว่า “น้อย” เป็น “น้อยใจ” หมายถึง ก. รู้สึกเสียใจที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมเป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, p. 612) เป็นความรู้สึกที่ไม่สมหวัง ไม่ได้รับในสิ่งที่ปรารถนา ความเป็นธรรม หรือเมื่อได้รับความผิดหวัง จนทำให้รู้สึกโศกเศร้าเป็นอย่างมาก หรืออาจรู้สึกคิดถูกตนเองว่าต่ำต้อย ราวกับว่า “ใจ” ของตนนั้นมีค่าเพียงเล็กน้อย หรือมีใจอยู่น้อยเสียจนทำให้เกิดความรู้สึกว่าไม่มีใครเห็นค่า ต้อยค่าหรืออาจไร้คุณค่า จึงไม่ได้รับความยุติธรรม หรือความเห็นอกเห็นใจจากผู้อื่นใด ทำให้ “ใจ” ใน “น้อยใจ” เป็นอุปลักษณ์ที่มีความหมายเชิงเปรียบเทียบที่อ้างถึงความรู้สึก

สำหรับภาษาจีนไม่ได้พบคำที่มีโครงสร้างของคำในลักษณะเดียวกันกับคำว่า “น้อยใจ” ในภาษาไทย แต่กลับพบคำว่า “多心 /tuō⁵⁵ ɕin⁵⁵/ (มาก-ใจ)” ในตัวอย่าง (16) ซึ่งเกิดจากคำว่า “多 /tuō⁵⁵/ (มาก)” ที่มีความหมายตรงกันข้ามกับคำว่า “น้อย” ไปใช้คู่และหลอมรวมกับคำว่า “心 /ɕin⁵⁵/ (ใจ)” เป็น “多心 /tuō⁵⁵ ɕin⁵⁵/ (มาก-ใจ)” หมายถึง ระแวง; ขี้ระแวง; คิดมาก (CASS Institute of Linguistics Dictionary, 2016, p. 336) เป็นการคิดอย่างมากจนทำให้เกิดความ

กลางแคลง ความคิดหวนวิตกที่มากเกินไป ใช้อธิบายจิตใจที่ไม่ไว้วางใจ และระแวงต่อผู้อื่น และมองว่าความคิดมนุษย์เป็นเหมือนวัตถุสิ่งของแบบรูปธรรมที่สามารถตรวจวัดจำนวนได้ เมื่อคิดมากเกินไป หรือคิดอย่างไม่มีจุดหมายแล้ว จะทำให้เกิดความกลางแคลงที่ยุ่งเหยิงได้ง่าย ทำให้เกิดการขาดความเชื่อมั่นระหว่างบุคคล ทั้งนี้ทำให้ “心 /ein⁵⁵/ (ใจ)” เป็น “多心 /tuo⁵⁵ ein⁵⁵/ (มาก-ใจ)” เป็นอุปลักษณะที่มีความหมายเปรียบเทียบกับที่อ้างถึงความคิด โดยมีกระบวนการถ่ายทอดความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างวงความหมายต้นทางกับวงความหมายปลายทางของภาษาทั้งสองแสดงได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
[น้อย] + [ใจ]	➔	[ความรู้สึกที่ไม่สมหวัง ไม่ได้รับความเป็นธรรม]
[多 /tuo ⁵⁵ / (มาก)] + [心 /ein ⁵⁵ / (ใจ)]	➔	[ความคิดหวนวิตกที่มากเกินไป]

(3) “细心 /ei⁵¹ ein⁵⁵/ (บาง-ใจ)” กับ “粗心 /tsʰu⁵⁵ ein⁵⁵/ (หนา-ใจ)”

ถึงแม้ทั้งผู้ใช้ภาษาไทยและผู้ใช้ภาษาจีนต่างมีมีโนทัศน์ที่เปรียบเทียบ “ใจ” เป็นวัตถุสิ่งของการอธิบายข้างต้น แต่ผู้วิจัยก็ยังพบปรากฏการณ์ทางภาษาซึ่งแสดงให้เห็นถึงมีโนทัศน์ “ใจเป็นวัตถุสิ่งของ” ในภาษาจีนเท่านั้น ซึ่งไม่พบข้อมูลลักษณะการใช้ภาษาดังกล่าวในภาษาไทย ตัวอย่างเช่น คำว่า “细心 /ei⁵¹ ein⁵⁵/ (บาง-ใจ)” กับ “粗心 /tsʰu⁵⁵ ein⁵⁵/ (หนา-ใจ)” เป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่พบเฉพาะในภาษาจีนเท่านั้น ซึ่งแสดงมีโนทัศน์ “心 /ein⁵⁵/ (ใจ)” ในภาษาจีนว่าเป็นเหมือนวัตถุสิ่งของที่รูปลักษณะภายนอกมีความหนาบาง โดยแสดงตัวอย่างพร้อมการอธิบายดังนี้

(17) 两个女职员做事都很细心认真。(BCC,《猫》)

两个女职员	做事都很	<u>细心</u>	认真
liǎng gè nǚ zhí yuán	zuò shì dōu hěn	xì xīn	rèn zhēn
liang ²¹⁴ ky ⁵¹ ny ²¹⁴ tɕy ³⁵ juan ³⁵	tsuo ⁵¹ ɕy ⁵¹ tou ⁵⁵ xən ²¹⁴	ei ⁵¹ <u>ein</u> ⁵⁵	ɿən ⁵¹ tɕən ⁵⁵
The two female staffs	work very	thin- <u>heart</u> (carefully)	seriously
แปล: พนักงานผู้หญิงสองคนทำงานได้อย่าง <u>บางใจ</u> (รอบคอบ) และจริงจังมาก			

(18)小朋友**粗心**大意做错了试题。(BCC,《人民日报》)

小朋友	粗心 大意	做错了	试题
xiǎo péng yǒu	cū <u>xīn</u> dà yì	zuò cuò le	shì tí
eiəu ²¹⁴ pʰəŋ ³⁵ iou ²¹⁴	tsʰu ⁵⁵ <u>ein</u> ⁵⁵ tɕ ⁵¹ ji ⁵¹	tsuo ⁵¹ tsʰuo ⁵¹ lɿ	ʂɿ ⁵¹ tɕi ³⁵
The children	thick-heart (careless)	make mistakes	in the examination

แปล: เด็ก ๆ ทำข้อสอบผิดพลาดด้วย**หนาใจ** (ความประมาท) เลินเล่อ

จากตัวอย่าง (17) คำว่า 细 /ei⁵¹/ มีความหมายตามประจํารูปคำ หมายถึง บอบบาง; สิ่งของที่เป็นลำหรือเป็นเส้น (CASS Institute of Linguistics Dictionary, 2016, p. 1409) ซึ่งมีความหมายตรงกันข้ามกับคำว่า 粗 /tsʰu⁵⁵/ หมายถึง หนาตัด (ของสิ่งของที่เป็นสายหรือเป็นเส้นยาว) ค่อนข้างใหญ่ (CASS Institute of Linguistics Dictionary, 2016, p. 221) ทั้งสองคำดังกล่าวล้วนเป็นคำคุณศัพท์แสดงรูปลักษณะภายนอก โดยทั่วไปแล้วใช้ในการพรรณนารูปร่างหน้าบางของสิ่งของ เมื่อคำว่า 细 /ei⁵¹/ (บาง) ปรากฏนำหน้าคำว่า 心 /ein⁵⁵/ (ใจ) เป็น 细心 /ei⁵¹ ein⁵⁵/ (บาง-ใจ) ในตัวอย่าง (18) หมายถึง คิดละเอียดรอบคอบ; คิดสุขุม (CASS Institute of Linguistics Dictionary, 2016: 1409) ขณะที่คำว่า 粗 /tsʰu⁵⁵/ (หนา) ปรากฏนำหน้ากับคำว่า 心 /ein⁵⁵/ (ใจ) เป็น 粗心 /tsʰu⁵⁵ ein⁵⁵/ (หนา-ใจ) หมายถึง ไม่ละเอียดรอบคอบ, ประมาทเลินเล่อ (CASS Institute of Linguistics Dictionary, 2016, p. 221) ทำให้ “心 /ein⁵⁵/ (ใจ)” ในคำว่า 细心 /ei⁵¹ ein⁵⁵/ (บาง-ใจ) และ 粗心 /tsʰu⁵⁵ ein⁵⁵/ (หนา-ใจ) เป็นอุปลักษณะที่มีความหมายเชิงเปรียบเทียบที่อ้างถึงความคิด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเมื่อผู้คนมี “ใจ” บอบบาง หรือมีความคิดที่ละเอียด จะเป็นเลิศในการครุ่นคิดอย่างรอบคอบระมัดระวัง และใส่ใจรายละเอียด เข้มงวดในเชิงตรรกะโดยมิให้เล็ดลอดเลยแม้แต่น้อยในทางตรงกันข้าม เมื่อผู้คนมี “ใจ” หนาบางหรือมีความคิดที่ไม่แยบคาย ไม่ละเอียด มักจะทำงานอย่างสะเพร่า หรือพิจารณาอย่างเพียงผิวเผินพอประมาณ แต่ละเลยส่วนย่อยอันเป็นรายละเอียด จึงทำให้เกิดความประมาทเลินเล่อได้อย่างง่ายดาย โดยมีกระบวนการถ่ายโยงความสัมพันธ์ทางความหมายจากวงความหมายต้นทางไปยังวงความหมายปลายทางแสดงได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
[细 /ei ⁵¹ / (บาง)] + [心 /ein ⁵⁵ / (ใจ)]	➔	[การคิดละเอียดรอบคอบ]
[粗 /tsʰu ⁵⁵ / (หนา)] + [心 /ein ⁵⁵ / (ใจ)]	➔	[การคิดประมาทเลินเล่อ]

(4) “心长 /cin⁵⁵ tɕʰaŋ³⁵/ (ใจ-ยาว)”

คำว่า 心长 /cin⁵⁵ tɕʰaŋ³⁵/ (ใจ-ยาว) เป็นปรากฏการณ์ทางภาษาอีกตัวอย่างที่น่าสนใจ ซึ่งพบเฉพาะในภาษาจีนเท่านั้น เพื่อแสดงมโนทัศน์ “心 /cin⁵⁵/ (ใจ)” ในภาษาจีนว่าเป็นเหมือน วัตถุสิ่งของที่รูปลักษณะภายนอกวัดด้วยระดับความยาว ตัวอย่างเช่น

(19) 他语重而心长地说：“不要太好胜！”。(BCC,《昨夜之灯》)

他	语重而心长	地说	不要	太好胜
tā	yǔ zhòng ér <u>xīn cháng</u>	de shuō	bú yào	tài hào shèng
tʰA ⁵⁵	jy ²¹⁴ tɕʰuŋ ⁵¹ ɿ ³⁵ <u>cin⁵⁵ tɕʰaŋ³⁵</u>	ti ⁵¹ ɕuo ⁵⁵	pu ³⁵ iau ⁵¹	tʰai ⁵¹ xau ⁵¹ ɕuŋ ⁵¹
He	sincere words and <u>long-heart</u> (earnest wishes)	said	don't	be too aggressive!

แปล: เขาพูดอย่างหนักแน่นใจยาว (อีกริม) ว่า “อย่าชิงชัยมากเกินไป”

จากตัวอย่าง (19) คำว่า “长 /tɕʰaŋ³⁵/ (ยาว)” (CASS Institute of Linguistics Dictionary, 2016, p. 145) เป็นคำคุณศัพท์แสดงรูปลักษณะของสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่มีขนาดยาว และโดยปกติแล้วใช้ร่วมกับวัตถุที่มีรูปตัวตน เมื่อคำว่า “心 /cin⁵⁵/ (ใจ)” และ “长 /tɕʰaŋ³⁵/ (ยาว)” หลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวเป็น “心长 /cin⁵⁵ tɕʰaŋ³⁵/ (ใจ-ยาว)” หมายถึง ความปรารถนาดีอันลึกซึ้ง ความปรารถนาดีที่ต่อเนื่อง และมีความนัยอันลึกซึ้ง เราให้คนต้องคิดคำนึงและลึ้มลอง ในที่นี้ “心 /cin⁵⁵/ (ใจ)” หรือความปรารถนาดีก็เหมือนดั่งมวลวัตถุที่มีความยาว และยังอาจแผ่ขยายได้อย่างต่อเนื่อง ความปรารถนาดีที่ยิ่งทอดยาวก็จะยังไม่สิ้นสุด กลับยิ่งดำรงล้นเหลือ ยิ่งท้าทายต่อรสความละเอียด ก็ยิ่งควรค่าแก่การใส่ใจขบคิด ทำให้ 心 /cin⁵⁵/ (ใจ) เป็นอุปลักษณะที่มีความหมายเชิงเปรียบเทียบที่อ้างถึงความคิดความปรารถนา โดยทั่วไปแล้วในภาษาจีนคำว่า 心长 /cin⁵⁵ tɕʰaŋ³⁵/ (ใจ-ยาว) มักจะใช้คู่กับ คำว่า 语重 /jy²¹⁴ tɕʰuŋ⁵¹/ (ความพูด-อัดแน่น) เป็น 语重心长 /jy²¹⁴ tɕʰuŋ⁵¹ cin⁵⁵ tɕʰaŋ³⁵/ หมายถึง คำพูดอัดแน่นเต็มไปด้วยน้ำใสใจจริงกับแฝงไว้ด้วยความหมายที่ลึกซึ้งมาก (CASS Institute of Linguistics Dictionary, 2016, p. 1601) เป็นการอธิบายวาทะที่ซึ่งจริงจังและมีนัยยะของการเป็นคำแนะนำ หรือตักเตือนที่จริงใจแก่ผู้อื่น โดยมีกระบวนการถ่ายโยงความสัมพันธ์ทางความหมายจากคุณสมบัติของ “心 /cin⁵⁵/ (ใจ)” และ “长 /tɕʰaŋ³⁵/ (ยาว)” ในวงความหมายต้นทางไปยังคุณสมบัติของ “ความปรารถนาดีอันลึกซึ้ง” ในวงความหมายปลายทาง ซึ่งสามารถแสดงได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

[‘心 /cin⁵⁵/ (ใจ)] + [长 /tɕʰaŋ³⁵/ (ยาว)]

วงความหมายปลายทาง

[ความปรารถนาดีอันลึกซึ้ง]

(5) “横心 /xəŋ³⁵ cin⁵⁵/ (แนวขวาง-ใจ)”

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยยังพบว่า ในภาษาจีนยังมีปรากฏการณ์การใช้ภาษาอีกประการที่เป็นเอกลักษณ์ในภาษาจีนเพื่อแสดงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาจีนที่เปรียบเทียบ “心 /cin⁵⁵/ (ใจ)” เป็นเหมือนวัตถุสิ่งของที่มีรูปร่างทั้งบอบบางและยืดหยุ่นอย่างคำว่า 横心 /xəŋ³⁵ cin⁵⁵/ (แนวขวาง-ใจ) ตัวอย่างเช่น

(20) 与其勉为其难地生存，不如横下心大干一场。(BCC, 《人民日报》)

与其	勉为其难地	生存
yǔ qí	miǎn wéi qí nán dì	shēng cún
jy ²¹⁴ tɕʰi ³⁵	miæn ²¹⁴ uei ³⁵ tɕʰi ³⁵ nan ³⁵ ti ⁵¹	ɕəŋ ⁵⁵ tsʰuən ³⁵
Instead of	grudgingly trying to	survive
不如	横下心	大干一场
bù rú	héng xià xīn	dà gàn yì chǎng
pu ⁵¹ ru ³⁵	xəŋ ⁵⁵ ei ⁵¹ cin ⁵⁵	tɕʰi ⁵¹ kan ⁵¹ yi ⁵¹ tɕʰaŋ ²¹⁴
It is better to	horizontal-heart (determined)	work hard

แปล: แทนที่จะต้องใช้ชีวิตอย่างฝืนทน แนวขวางใจ (สู้กลับใจ) ทำการใหญ่สักตั้งดีกว่า

จากตัวอย่าง (20) คำว่า 横 /xəŋ³⁵/ (แนวขวาง) มีความหมายตามรูปคำ หมายถึง แนวขวาง ด้านขวาง แนวนอน (CASS Institute of Linguistics Dictionary, 2016, p. 536) เป็นคำคุณศัพท์ แสดงรูปลักษณะของสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่จัดวางตามขวาง และโดยปกติแล้วใช้ร่วมกับวัตถุที่มีรูปตัวหนาเมื่อคำว่า “心 /cin⁵⁵/ (ใจ)” ใช้คู่กับ “横 /xəŋ³⁵/ (แนวขวาง)” เป็น “横心 /xəŋ³⁵ cin⁵⁵/ (แนวขวาง-ใจ)” หมายถึง ตัดสินใจเด็ดขาดที่จะทำ (CASS Institute of Linguistics Dictionary, 2016, p. 537) ทำให้ “心 /cin⁵⁵/ (ใจ)” ในคำว่า 横心 /xəŋ³⁵ cin⁵⁵/ (แนวขวาง-ใจ) เป็นอุปลักษณะที่มีความหมายเปรียบเทียบที่อ้างถึงความคิด โดยเปรียบเทียบ “心 /cin⁵⁵/ (ใจ)” หรือ “ความคิด” ให้เป็นดังวัตถุที่ทั้งยาวและบาง วางตามยาวอยู่ในกายของคน เป็นการพรรณนาถึงการตัดสินใจอัน

ยากลำบากในการจะทำได้ เนื่องจากเชื่อว่าเป็นเรื่องที่ยากมาก และความเป็นไปได้ที่จะประสบความสำเร็จน้อยมาก เป็นการตัดสินใจที่จำต้องผินทวน ไม่มีทางเลือก ยามเมื่อ “心 /cin⁵⁵/ (ใจ)” หรือ “ความคิด” ซึ่งเปรียบกับวัตถุที่มีรูปร่างยาว ถูกจัดวางตามแนวขวาง แนวความยาวก็จะเกินขอบเขตความกว้างของร่างกายคน และทะลุผิวหนังจนทำให้คนตาย อธิบายถึงการตัดสินใจที่ยิ่งใหญ่ แสดงถึงการที่เตรียมความพร้อมไว้แล้วแม้จะมีเหตุการณ์เลวร้ายที่สุดเกิดขึ้นก็ต้องลงมือทำ และสู้สุดชีวิตแม้จะต้องสังเวยชีวิตก็ไม่ลังเลเสียตาย บุคคลที่ทำการตัดสินใจ จะไม่มีการถอยหนี มีเพียงแต่จะทุ่มเทฟันฝ่าโดยไม่สนสิ่งใดทั้งสิ้น แนวแนวนั้นคงในการทำบางสิ่งบางอย่างนั้น โดยมีกระบวนการถ่ายโยงความสัมพันธ์ทางความหมายจากคุณสมบัติของ “心 /cin⁵⁵/ (ใจ)” และ “横 /xəŋ³⁵/ cin⁵⁵/ (แนวขวาง)” ในวงความหมายต้นทางไปยังคุณสมบัติของ “ความคิดแนวแนวนั้นคง” ในวงความหมายปลายทาง ซึ่งสามารถแสดงได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง [横 /xəŋ ³⁵ / (แนวขวาง)] + [心 /cin ⁵⁵ / (ใจ)]	→	วงความหมายปลายทาง [ความคิดแนวแนวนั้นคง]
---	----------	---

(6) “省心 /səŋ²¹⁴ cin⁵⁵/ (ประหยัด-ใจ)”

ทั้งในภาษาไทยและภาษาจีนล้วนมีมโนทัศน์ว่า “ใจ” เป็นทรัพย์สินเงินทอง นอกจากคำว่า “เปลืองใจ” และ 费心 /fei⁵¹ cin⁵⁵/ (เปลือง-ใจ) ดังการอธิบายข้างต้น ผลการวิเคราะห์ยังพบว่า คำว่า 省心 /səŋ²¹⁴ cin⁵⁵/ (ประหยัด-ใจ) เป็นตัวอย่างที่พบเฉพาะในภาษาจีนเท่านั้น ซึ่งไม่สามารถหาตัวอย่างเท่าเทียมกันได้ในประเทศไทย เพื่อแสดงมโนทัศน์ “心 /cin⁵⁵/ (ใจ)” ในภาษาจีนว่าเป็นเหมือนทรัพย์สินเงินทองซึ่งสามารถใช้ได้อย่างประหยัด ตัวอย่างเช่น

(21) 喂狗崽比抚育儿女要**省心**得多。(BCC, 《致父母的信》)

喂狗崽	比抚育儿女	要	省心 得多
wèi gǒu zǎi	bǐ fū yù ér nǚ	yào	shěng xīn de duō
uei ⁵¹ kou ³⁵ tsai ²¹⁴	pi ²¹⁴ fu ²¹⁴ jy ⁵¹ ɿ ³⁵ ny ²¹⁴	iau ⁵¹	səŋ ²¹⁴ cin ⁵⁵ ty ⁵⁵
Feeding puppies	than raising children	is	save-heart (free from worry)

แปล: การให้อาหารลูกสุนัข**ประหยัดใจ** (เบาใจ) กว่าการโอบอุ้มบุตรสาวลูกชายมาก

จากตัวอย่าง (21) คำว่า 省 /səŋ²¹⁴/ มีความหมายตามรูปคำ หมายถึง ประหยัด; มัธยัสถ์ (CASS Institute of Linguistics Dictionary, 2016, p. 1173) เป็นคำกริยาบอกสภาพที่ใช้เงิน

อย่างระมัดระวังไม่เกินจำนวน โดยปกติใช้ร่วมกับทรัพยากรเงินทอง หรือสิ่งมีค่า เมื่อ 心 /cin⁵⁵/ (ใจ) ใช้คู่กับคำว่า 省 /ʃəŋ²¹⁴/ (ประหยัด) เป็น 省心 /ʃəŋ²¹⁴ cin⁵⁵/ (ประหยัด-ใจ) หมายถึง หมดความยุ่งยาก; สบายใจ; ตัดภาระทางจิตใจ; หมดความเป็นห่วง (CASS Institute of Linguistics Dictionary, 2016, p. 1173) ทำให้ 心 /cin⁵⁵/ (ใจ) เป็นอุปลักษณ์ที่มีความหมายเชิงเปรียบเทียบที่อ้างถึงความรู้สึก ในที่นี้คือ ความรู้สึกยุ่งยากลำบาก หรือความเป็นห่วง จากการใช้คำเช่นนี้แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่า “心 /cin⁵⁵/ (ใจ)” เปรียบเหมือนดังเงินทองที่สามารถประหยัดใช้ หรือออมอดไว้ได้ เมื่อลดละความสิ้นสูญ และความสิ้นเปลืองแห่งจิตใจที่ไม่จำเป็นไปเสีย จะอำนวยความสะดวกแก่การเก็บออม ลดละ และหลีกเลี่ยงการลดทอน และการใช้พลังสมองที่มากเกินไป จนทำให้หมดความยุ่งยาก หรือความเป็นห่วง โดยมีกระบวนการถ่ายโยงความสัมพันธ์ทางความหมายจากคุณสมบัติของ “省 /ʃəŋ²¹⁴/ (ประหยัด)” และ “心 /cin⁵⁵/ (ใจ)” ในวงความหมายต้นทางไปยังคุณสมบัติของ “ความรู้สึกที่หมดความยุ่งยากลำบาก” ในวงความหมายปลายทาง ซึ่งสามารถแสดงได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

[省 /ʃəŋ²¹⁴/ (ประหยัด)] + [心 /cin⁵⁵/ (ใจ)]

วงความหมายปลายทาง

[ความรู้สึกที่หมดความยุ่งยากลำบาก]

สรุปและอภิปรายผล

สรุปได้ว่า มโนทัศน์ “ใจเป็นวัตถุสิ่งของ” ทั้งในภาษาไทยและภาษาจีนประกอบด้วย 2 มโนทัศน์ย่อย ได้แก่ มโนทัศน์ “ใจ” เป็นวัตถุที่มีรูปตัวตน และมโนทัศน์ “ใจ” เป็นทรัพยากรเงินทอง กล่าวคือ ผู้ใช้ภาษาไทยและผู้ใช้ภาษาจีนรับรู้ได้จากคุณสมบัติต่าง ๆ ของวัตถุสิ่งของที่มีลักษณะความเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นวัตถุที่สามารถจับต้องได้และสัมพันธ์กับประสบการณ์ทางร่างกาย ในดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ สามารถนำมารวบรวม วัดขนาด นับจำนวน ฯลฯ สามารถเปลี่ยนแปลงสภาพ รูปลักษณะได้ และสามารถถูกกระทำ เคลื่อนที่ได้เองหรือมีการเคลื่อนย้ายด้วยแรงผลักดันต่าง ๆ รวมทั้งยังรับรู้ “ใจ” ว่าเป็นทรัพยากรอันมีค่า เป็นสิ่งที่ถือเป็นเจ้าของ หรือนำไปใช้เป็นประโยชน์ และอาจสูญเสียจนหมดไปได้ เป็นต้น ผลการศึกษาได้สนับสนุนทฤษฎีอุปลักษณ์ มโนทัศน์ของเลคอฟฟ์และจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980) ว่าระบบมโนทัศน์หรือระบบความคิดของมนุษย์เรามีลักษณะความเป็นอุปลักษณ์ ซึ่งรูปแบบการใช้ชีวิตแรกเริ่มที่สุดของมนุษยชาติยึดวัตถุเป็นรากฐาน ประสบการณ์ของมนุษย์ที่มีต่อเรื่องวัตถุเป็นพื้นฐานสำคัญ เพื่อให้ผู้คนอาศัยการช่วยเหลือของมโนทัศน์ “วัตถุสิ่งของ” มารับรู้และทำความเข้าใจในมโนทัศน์ทางนามธรรมอื่น ๆ ครั้นแล้วจึงนำมโนทัศน์สรรพสิ่งที่ไร้รูปเป็นนามธรรมมาสร้างมโนทัศน์เป็นวัตถุสสารที่เป็นรูปธรรม และด้วยเหตุนี้จึงแสดงออกเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่เป็นอุปลักษณ์

ยิ่งไปกว่านั้น ผลการศึกษาครั้งนี้ยังพบว่า ถึงแม้มีโน้ตส์ “ใจ” และมโนทัศน์ 心 /cin⁵⁵/ (ใจ) มีความสอดคล้องกันอย่างมากที่เมื่อมีโน้ตส์และรูปภาษาล้วนมีลักษณะร่วมกัน พร้อมทั้งใช้ในความหมายที่เหมือนกันดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ขณะเดียวกัน คำว่า “ใจ” ในภาษาไทย และคำว่า 心 /cin⁵⁵/ (ใจ) ในภาษาจีนไม่ได้มีความคล้ายคลึงกันเสมอไป แต่ยังคงมีความแตกต่างอยู่หลายประการ ประการแรกคือความหมายเปรียบเทียบ บางครั้งคำบางคำเกิดความหมายเปรียบเทียบหรือความหมายเชิงอุปลักษณ์ที่แตกต่างกันระหว่างคำว่า “ใจ” ในภาษาไทย และคำว่า 心 /cin⁵⁵/ (ใจ) ในภาษาจีนถึงแม้ในกรณีที่ผู้ใช้ภาษาทั้งสองมีมโนทัศน์เดียวกัน และใช้คำที่มีลักษณะโครงสร้างที่เหมือนกัน ประการที่สองคือการใช้คำของแต่ละภาษา ซึ่งผลการศึกษายังพบกรณีที่การใช้คำว่า “ใจ” ในภาษาไทยแสดงมโนทัศน์เดียวกันกับ 心 /cin⁵⁵/ (ใจ) ในภาษาจีน แต่ใช้คนละคำกันในการสื่อความหมายที่เหมือนกัน นอกจากนี้ ทั้งสองภาษาล้วนมีรูปภาษาที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์เด่นเฉพาะของการใช้คำในการสื่อสาร

อย่างไรก็ดี อุปลักษณ์มโนทัศน์ล้วนแสดงบทบาทที่สำคัญในการใช้ภาษาและการติดต่อสื่อสารข้ามวัฒนธรรม แม้ว่าอุปลักษณ์จะดำรงอยู่อย่างเป็นสากลในภาษาและความคิดที่ใช้ในชีวิตประจำวัน แต่สำหรับผู้เรียนภาษาจีนและภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศนั้นยังจำเป็นต้องเรียนรู้และเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างในปรากฏการณ์เชิงอุปลักษณ์ เพื่อทำความเข้าใจภาษาต่างประเทศได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ดังนั้น บทบาทสำคัญของการศึกษาครั้งนี้จึงมิใช่เพียงแค่ศึกษาและวิเคราะห์ในความเหมือนหรือลักษณะร่วมของอุปลักษณ์มโนทัศน์ “ใจเป็นวัตถุสิ่งของ” ระหว่างภาษาไทยและภาษาจีน แต่ยังเป็นข้อมูลสำคัญซึ่งช่วยให้ผู้อ่านได้รับรู้ความแตกต่างเฉพาะตัวที่ดำรงอยู่ภายใต้ลักษณะร่วมกันของอุปลักษณ์มโนทัศน์นี้อีกด้วย เพื่อให้ผู้ศึกษาภาษาต่างประเทศเข้าใจและรู้แจ้งในความต่างของสองประเภทภาษาได้อย่างสะดวกยิ่งขึ้น ซึ่งเอื้ออำนวยให้ผู้ใช้ภาษาทั้งสองสามารถดำเนินการติดต่อสื่อสารได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในสภาพแวดล้อมข้ามวัฒนธรรม ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยของบทความฉบับนี้จะสามารถมอบข้อมูลอ้างอิงสำหรับการศึกษาภาษาไทยและภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ การแลกเปลี่ยนข้ามวัฒนธรรม การแปล รวมทั้งการวิจัยภาษาได้

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

คยอง อิน บาร์ค. (2554). *ปรากฏการณ์พหูพจน์ของคำว่า /goda/ ในภาษาเกาหลีเปรียบเทียบกับคำว่า ไป ในภาษาไทย: การศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต, ภาควิชาภาษาศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

คยอง อิน บาร์ค. (2558). มโนทัศน์ของคำว่า ใจ ในภาษาไทยเปรียบเทียบกับภาษาเกาหลี. *วารสาร ศิลปศาสตร์*, 15(2), 199-212.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

สุกัญญา รุ่งแจ้ง. (2548). *อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของการใช้คำว่า “ใจ” ในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ภาษาต่างประเทศ

CASS Institute of Linguistics Dictionary. (2016). *The Contemporary of Chinese Dictionary* (第 7 版)(现代汉语词典 7th ed.). Beijing: The commercial press.

Chandler, J., Reinhard, D., & Schwarz, N. (2012). To judge a book by its weight you need to know its content. *Journal of Experimental Social Psychology*, doi:10.1016/j.jesp.2012.03.003

Chen, F., & Zhang, J. (2010). The Contrastive Study of Ontological Metaphor in Classical Poetry—Take Japanese tanka poetry and Chinese tangshi poetry as an example (古典诗歌中的实体隐喻认知对比研究—以日本短歌与中国唐诗中的“心”为例). *Journal of Xi'an International Studies University*. 18(2), 47-50.

Fang, L., & Jiang, W. (2013). “Heart as a Thinking Organ” : A Philosophical Interpretation of Metaphoric Thinking “Heart” and Corpus Analysis (“心为思官” : 汉语“心”的思维隐喻哲学疏解及语料分析). *Journal of Zhejiang Ocean University (Humanities Science)*, 30(5), 37-41.

He, J. (2008). *Metaphorical Study of Xin in Chinese Philosophical Discourse*. Master of Arts (Foreign Linguistics and Applied Linguistics). Faculty of Foreign Language. Changsha University of Science and Technology.

- Huang, Q. (2014). *A Study on the Cognitive Features of HEART in Xi You Ji*. Master's thesis (Foreign Linguistics and Applied Linguistics). Faculty of Foreign Language. Guangxi University for Nationalities.
- Jostmann, N. B., Lakens, D., & Schubert, T. W. (2009). Weight as an embodiment of importance. *Psychological Science*, 20, 1169–1174.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (2003). *Metaphors We Live By*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Lyons, J. (1977). *Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Li, Q. (2006). *Emotional Metaphor and Metonymy in Chinese Characters with the Radical of “Heart” — A Cognitive Case Study*. Master's thesis (Foreign Linguistics and Applied Linguistics). Faculty of Liberal Arts. Dalian University of Technology.
- Matisoff, J. A. (1986). Hearts and minds in South-East Asian languages and English: an essay in the comparative lexical semantics of psycho-collocations. *Cahiers de linguistique Asie orientale*, 15(1), 5-57.
- Niemeier, S. (2003). Straight from the heart-metonymic and metaphorical. *Metaphor and metonymy at the crossroads: A cognitive perspective*, 195.
- Pérez, R. G. (2008). A cross-cultural analysis of heart metaphors. *Revista Alicantina de Estudios Ingleses/Alicante Journal of English Studies*, (21), 25-56.
- Schneider, I. K., Rutjens, B. T., Jostmann, N. B., & Lakens, D. (2011). Weighty matters: Importance literally feels heavy. *Social Psychological and Personality Science*, 2, 474–478.
- Wang, W. (2009). *A Study of Structure and Metaphor for “Heart/Xin” Based on Function Notion and Time-Space Dimension in Both Chinese and English*. Master's thesis (English Language and Literature). Faculty of Foreign Language. Jiangxi University of Finance and Economics.
- Wu, E. (2004). On the Metaphorical Cognitive System of “Xin” in Chinese (论汉语“心”的隐喻认知系统). *Language Teaching and Linguistic Studies*, 6, 49-55.

- Xiang, C. (2010). The “Heart as Ruler” Metaphor: A Cognitive Account (“心为主” 隐喻的认知分析). *Language Teaching and Linguistic Studies*, 31(1), 80-87.
- Xiao, R. (2007). *A Contrastive Analysis of the lexical of “heart” in Chinese and Thai*. Master's thesis (Foreign Linguistics and Applied Linguistics). Faculty of Literature and Journalism. Yunnan Normal University.
- Yu, N. (2007). The Chinese conceptualization of the heart and its cultural context: Implications for second language learning. In *Applied Cultural Linguistics: Implications for Second Language Learning and Intercultural communication*, Farzad Sharifian and Gary B. Palmer (eds.), 65–85. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Yu, N. (2008). The Chinese heart as the central faculty of cognition. *Culture, Body, and Language: Conceptualizations of Internal Body Organs across Cultures and Languages*, F. Sharifian, R. Dirven, N. Yu, & S. Niemeier (eds.), 131–168. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Yu, N. (2009). *The Chinese HEART in a Cognitive Linguistic Perspective : Culture, Body and Language*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.